

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

11 פבר 2015
42306-11-10

ת"א 42306-11-10 חברה להנדסה בע"מ נ' משרד הבטחון

נועה גרוסמן- סגנית נשיא

השופטת

יולן חברה להנדסה בע"מ
ע"י עו"ד אלון קורל
עו"ד שלי שהרבני

תובעת

- נגד -

מדינת ישראל משרד הבטחון
ע"י עו"ד טל פישמן-לוי

נתבעת

פסק דין

כללי:

לפני תביעה כספית שהוגשה ביום 28.11.10.

משיקולי אגרה העמידה התובעת את תביעתה על סך של 720,675 ₪ כולל מע"מ, הגם שלשיטתה היתה זכאית לקבל מאת הנתבעת סך של 2,065,482 ₪ כולל מע"מ.

התביעה:

כמפורט בכתב התביעה התובעת עוסקת בתחום תאורת המסלולים.

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

במסגרת זו, לדבריה, היא תכננה וישמה פרויקטים עבור גופים ציבוריים שונים לרבות גופים ממשלתיים ופרטיים.

הפרויקט נשוא ההליך מתייחס לתכנון מכלול מסלולים בבסיס חיל האויר בנבטים.

יזם הפרויקט הינו חיל האויר והמממן הינו משרד הביטחון החתום על ההסכם.

מטעם חיל האויר מונתה חברת גדיש כמנהלת על אישור החשבונות (להלן: "הפרויקט").

ביום 28.11.04 הודע לתובעת, כי נבחרה ע"י הועדה לבחינת מתכננים לבצע את הפרויקט.

כתב ההתחייבות נחתם ע"י מר יוסף לנדן מנהל התובעת.

זהו נספח א' לכתב התביעה.

על פי צו התחלת התכנון שהופק ביום 27.1.05 יום התחלת התכנון הינו יום 31.1.05 ויום גמר התכנון הינו 19.7.05.

צו התחלת התכנון צורף כנספח ב' לכתב התביעה.

ביום 7.2.05 נחתם הסכם ראשון בין הצדדים – נספח ג' לכתב התביעה.

התובעת גורסת, כי ההסכם נספח ג', הוא הסכם ראשוני וכללי ביותר על פי הנהוג בענף.

לטענת התובעת, משניתן לגבש באופן בהיר יותר צפי של עלות וזמן עבודה, רק אז מגיש המתכנן בקשה לניתוח השכר וחותר על הסכם מפורט ביותר.

התובעת טוענת, כי באותו שלב הוערך גובה שכר הטירחה הנגזר מעלות הפרויקט בסך צפוי של כמיליון ₪. זאת, לאור ביצוע חישוב על סמך ניסיון העבר בפרויקטים מסוג זה, שווי הציוד, שווי התמורה לספקים וכו'.

התובעת מוסיפה, כי באותו שלב הוסכם כי הציוד שיירכש על פי הסכם ההתקשרות הוא ציוד סטנדרטי בשימוש חיל האויר.

תחשיב שכר טירחה משוער שצורף לכתב ההתחייבות נעשה תוך שהוא מביא בחשבון את מלוא ערך הציוד למעט ציוד המוגדר כ"יקר" המשמש במערך התפעול והבקרה

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

במרכזי חשמל, הכל כמפורט בספר התעריפים של משרד הביטחון המוגדר "הספר הצהוב".

הנתבעת העריכה כי משך זמן ביצוע העבודה כולה יימשך כשנתיים, עד סוף שנת 2006.

התובעת מצדה, העריכה את שעות העבודה שיידרשו על ידה בפרויקט ב-4000 שעות.

ביום 21.12.05 נחתם הסכם שינויים.

ההסכם נחתם לאחר מו"מ כאשר לטענת התובעת תנאיו שונו לרעה לעומת החוזה הראשוני. בהסכם זה נאמד שכר הטירחה בסכום של 769,153 ₪ לעומת כמיליון ₪ באומדן של חישוב השכר בהסכם הראשוני.

לוח הזמנים שונה באופן שמועד גמר התכנון נקבע ליום 31.12.06.

ההסכם מיום 21.12.05 צורף כנספח ד' לכתב התביעה והוגדר בשם "הסכם שינויים ראשון".

צו התחלת התכנון מיום 20.12.05 הקובע כי מועד גמר התכנון הינו יום 31.12.06 צורף כנספח ה' לכתב התביעה.

ביום 4.9.06 נחתם הסכם שינוי נוסף שקבע אף הוא, כי מועד גמר התכנון הינו 31.12.06 (להלן: "הסכם השינויים השני"). הפעם נאמד שכר הטירחה בסכום של 854,687 ₪. הסכם זה צורף כנספח ו' לכתב התביעה.

לגרסת התובעת, האומדן הגבוה יותר נובע משינויים ותוספות בתכנון שיזמה הנתבעת.

צו התחלת תכנון מיום 11.9.06 אשר אף בו נקבע כי מועד גמר התכנון הינו יום 31.12.06 צורף כנספח ז' לכתב התביעה.

ביום 20.5.07 עודכן מועד גמר ביצוע התכנון ונקבע ליום 15.6.07.

אסמכתא בדמות טבלת מועדי ביצוע צורפה כנספח ח' לכתב התביעה.

בפועל, הסתיים תכנון הפרויקט רק בחודש אוגוסט 2007.

לטענת התובעת, הסיבות לכך נעוצות כולן בהתנהלותה של הנתבעת שדרשה תוספות ושינויים על גבי הפרויקט המקורי.

התובעת החלה באותו שלב לטעון כלפי הנתבעת כי שכרה אינו משולם כהלכה וכי השקיעה בפרויקט מעל ומעבר לצפי בתחילת הדרך. ראו מייל מיום 14.6.07 שצורף כנספח ט' לכתב התביעה.

מכתב מנהל התובעת בנושא זה מיום 7.9.07 צורף כנספח י' לכתב התביעה.

התובעת הגישה ביום 30.11.07 תחשיב שכר מתוקן באחוזים, אותו העלתה על גבי הטופס הדרוש לפי נהלי משרד הביטחון. הנתבעת לא קיבלה את האמור במסמך זה טענה כי החשבון אינו מדויק ואין לאשרו.

התובעת מצידה ציינה בסעיף 18 לכתב התביעה, כי זוהי התנהלות פסולה משום שגם אם נפל חוסר דיוק בחשבון, דבר המוכחש, מדובר "בפער תחשיבים זניח שעלותו אינה עולה על 35,000 ₪".

התובעת סרבה לחתום על נוסח הסכם שינויים שלישי – נספח י"א לכתב התביעה.

לטענת התובעת, ביום 7.2.08 אישרה חברת גדיש מנהלת הפרוייקט מטעם הנתבעת, באופן חלקי ומצומצם ביותר, את תיקון שכר טירחתה של התובעת לפי שעות עבודה ביתר אותן השקיעה בפרויקט. בכל זאת לא שילמה הנתבעת את הסכום שנדרש.

לאור זאת, כך טוענת התובעת, היא נאלצה להפסיק את עבודתה בפרויקט עד אשר תשולם לה היתרה המגיעה לה.

התובעת טוענת, כי באותו שלב במקום לתקן את העוול שנגרם לה, פנו גורמים בנתבעת לוועדת השעיה על מנת להוציאה ממאגר המתכננים. תכתובת התובעת בעניין צורפו כנספחים י"ב לכתב התביעה.

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

התובעת טוענת, כי העבודה על הפרויקט התארכה כתוצאה מהתנהלות לקויה של הנתבעת כמפורט בפרק ד' של כתב התביעה, סעיף 24 שם.

עוד טוענת התובעת, כי הנתבעת נגסה באופן משמעותי בשכר טירחתה, משום שלא סיפקה ציוד סטנדרטי של חיל האוויר אלא פעלה לאספקת ציוד חלופי זול שהצריך הערכות תכנונית מיוחדת.

הנתבעת גם חישבה את ערך הציוד באופן נמוך במיוחד (אם כי התובעת מודה בסעיף 25 לכתב תביעתה, כי מרבית הציוד נרכש בפועל במחירי היצר). לטענתה כל זה נעשה כדי להוריד את שכר טרחתה.

התובעת מוסיפה וטוענת, כי הקדישה בפרויקט זה שעות עבודה רבות, הכל כתוצאה מדרישותיה של הנתבעת לשינוי ושידרוג התוכניות ועריכתן מחדש.

כך למשל דרשה הנתבעת כי התוכניות אשר הוכנו למכרז רגיל לפי דרישתה הראשונית, יומרו לתוכניות למכרז פאושלי. כך ארע שהחל מיום 31.12.06 ועד לחודש 08/07 השקיעה התובעת בפרויקט 1,918 שעות עבודה של כלל עובדיה, וסה"כ השקיעה התובעת לטענתה בפרויקט זה 6,694 שעות עבודה לעומת 4,000 שעות כפי שהעריכה בתחילת הפרויקט.

התובעת טענה כי לאחר שהבחינה שאין פרופורציה בין שכר טירחתה לבין העבודה שהושקעה על ידה, היא פנתה לנתבעת בבקשות לשינוי שיטת החישוב. במסגרת ההתדיינות שקיימה בנושא, היא הגישה עדכונים והצעות לחלופות שונות שישקפו את העבודה הרבה שהושקעה על ידה בפרויקט.

לטענתה, ניתנו לה הבטחות שיבוצעו שינויים בחוזה באופן ששכר הטירחה יחושב על פי כמות שעות שיושקעו בפרויקט בפועל.

הן חברת גדיש והן חיל האוויר יזם הפרויקט, הודיעו על הסכמתם להסכם השינויים. אולם, במפתיע, סרב משרד הביטחון לשאת בהסכם.

משפטית טוענת התובעת כי ההסכם מקפח כי אינו מעגן את זכותה לשכר ראוי.

אופן חישוב השכר הראוי לו זכאית התובעת, אינו משקף את כמות שעות העבודה שהתובעת השקיעה בפועל.

לשיטתה, מקרה זה הוא מקרה מובהק בו היקף העבודה אינו עומד ביחס ישר לעלות הפרויקט ולפיכך, יש לחשב את השכר הראוי של התובעת בהתאם לשעות עבודתה.

התעריף הראוי בגין שעת עבודה לצורך חישוב שעת עבודה ותחשיב שעות עבודה, צריך להיקבע לטענת התובעת, על פי הנחיות איגוד המהנדסים והאדריכלים העצמאים בישראל שצורפו כנספחים ל"ד לכתב התביעה.

מכאן גוזרת התובעת את דרישתה לשכר ראוי בגין עמלה בפרויקט בהתאם לתעריף זה בשיעור של 2,852,280 ₪.

לחילופין, טוענת התובעת כי היא זכאית לכל הפחות לחישוב שכר טירחה בגין הפרויקט האמור בהתאם לתעריפי החשב הכללי במשרד האוצר.

טענה זו נטענת ע"י התובעת מחילופין ומטעמי זהירות אם לא תתקבל עמדתה שהיא זכאית לשכר בהתאם לתעריף איגוד המהנדסים והאדריכלים העצמאים, הרי היא זכאית לשיטתה לכל הפחות ועל הצד הנמוך לתעריף חשכ"ל, עליו מתבססות כ- 75% מכלל עבודות התכנון בארץ.

הוראות חשכ"ל צורפו כנספח ל"ז לכתב התביעה.

לפי חישובה זה זכאית התובעת לסך של 1,408,070 מהם יש לקזז תקבולים בסך של 786,797 ₪ ששולמו ע"י הנתבעת בגין הפרויקט.

מכאן מעמידה התובעת את תביעתה על סך של 621,272 ₪. בצרוף מע"מ עומד סכום זה על 720,678 ₪ נכון ליום הגשת התביעה.

ההגנה:

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

הנתבעת סבורה כי כל תכלית התביעה, היא לאלץ אותה במסגרת הליך משפטי לקבל דרישות כספיות של התובעת ולשלם לה שכ"ט מעבר לשכ"ט המוסכם.

הנתבעת רואה בכך ניסיון של התובעת לשנות בדיעבד את שיטת ההתקשרות בין הצדדים ושיטת תשלום שכ"ט שהוסכמו מראש, הכל בניגוד להוראות החוזה והוראות קובץ התעריפים והנהלים לעבודות תכנון במשרד הביטחון (להלן: "הספר הצהוב").

אכן, הצדדים התקשרו בחוזה למתן שירותי תכנון ופיקוח עליון בנוגע לפרויקט תאורת מסלול בח"א 23.

הנתבעת טוענת, כי קובץ התעריפים הזה משמש בסיס לכל התקשרות של שירותי תכנון ויעוץ לעבודות בנייה במשרד הביטחון.

הספר הצהוב אומץ ע"י רוב הגופים הציבוריים והפרטיים ועל בסיסו מתבצעות ההתקשרויות עם מתכננים הנדסאים לעבודות בינוי בארץ.

לטענת הנתבעת, ספר זה מהווה חלק מתנאי ההתקשרות בין המדינה לבין המתכנן בכל המובנים.

גם השירותים אשר התובעת אמורה לספק בפרויקט נגזרים מתוך השירותים המפורטים בספר הצהוב.

ארבעת השלבים הם:

תכנון מוקדם, סופי, מפורט ופיקוח עליון.

מלבד ההתבססות על הספר הצהוב בכל הנוגע לשכר טירחה, חותם המתכנן על מערכת הסכמים עם הנתבעת, במסגרתם מוסדרת מערכת יחסי העבודה בין הנתבעת כמזמינת השירותים לבין המתכנן כספק שירותי התכנון והפיקוח העליון.

הנתבעת מאשרת כי התובעת מתחרה לביצוע הפרויקט וביום 12.1.05 חתמה התובעת באמצעות מנהלה מר יוסף לנדן על כתב ההתחייבות. שם אישר מר לנדן כי מוסכם עליו שהתמורה הכספית תשולם לנתבעת על פי התעריפים והנהלים אשר בספר הצהוב.

בנוסף, אישר מר לנדן הסכמתו לשכר טירחה עבור עבודות תכנון בסך של 170,940 ₪ לא כולל מע"מ, וכי שכר הטירחה המשוער לכל הפרויקט הינו בשיעור של 999,624 ₪ לא כולל מע"מ.

הנתבעת מוסיפה, כי חישוב שכר הטירחה נערך ע"י התובעת עצמה.

הוסכם שם בצורה ברורה, כי שיטת תשלום שכר הטירחה תהיה באחוזים.

ביום 7.2.05 חתמה התובעת עם הנתבעת על "חוזה עם מתכנן".

בהמשך, אכן הוצא צו התחלת תכנון וגם בו נקבע, כי שכר הטירחה לתובעת ישולם בשיטת תשלום לפי אחוזים.

בהמשך, הגישה התובעת בקשה לעריכת הסכם שינויים. שם עתרה להגדיל את שכר הטירחה לפי "ערך מבנה" שעל בסיסו מחושבים האחוזים החלקיים המהווים את שכרו של המתכנן, כאשר גם התשלום המוגדל חושב על ידה. הנתבעת אישרה את הבקשה לעריכת הסכם שינויים אשר נחתם ביום 21.12.05.

בהסכם הוגדל היקף החוזה ביחס לעבודה שכבר הוזמנה מן התובעת בכתב ההתחייבות ובחוזה, כך ששכר טירחתה הוגדל והועמד על סכום כולל של 899,909 ₪ כולל מע"מ.

בהסכם נקבע, כי התוספות בשכר הטירחה ישולמו על פי סכום קבוע ומעבר לכך יחולו תנאי ההסכם המקורי כולל שיטת ההתקשרות לפי אחוזים.

בהמשך להסכם השינויים מספר 1, הוצא צו התחלת תכנון המהווה הודעת שינוי לצו התחלת התכנון.

ביום 4.9.06 נחתם הסכם שינויים נוסף עם התובעת וזהו הסכם השינויים מספר 2.

שם הוגדל שכר טירחתה והועמד על סכום כולל בסך 999,984 ₪ כולל מע"מ.

גם בהסכם זה נקבע בין הצדדים כי פרט להגדלת הצדדים יישארו בתוקפם כל תנאי החוזה לרבות שיטת ההתקשרות של מחיר קבוע עם הצמדה ושיטת תשלום לפי אחוזים.

בהמשך להסכם השינויים מספר 2, הוצא צו התחלת תכנון - הודעת שינוי מספר 2.

מעבר לשני ההסכמים הללו, כך גורסת הנתבעת, לא נחתם כל הסכם שינוי נוסף עם התובעת ולא הוסכם על הגדלה נוספת בשכר הטירחה.

בהמשך, דרשה התובעת כי ייערך הסכם שינויים נוסף והציבה בפני הנתבעת כתנאי להמשך עבודתה בפרויקט תנאים ודרישות כספיות וניהוליות העומדות בניגוד להוראות

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

הספר הצהוב והחוזה, תוך דרישה בדיעבד לשינוי שיטת ההתקשרות ושיטת תשלום שכר הטירחה.

מאחר ודרישותיה של התובעת לא נענו, הפסיקה התובעת את עבודתה בפרויקט באופן חד צדדי.

ביום 5.12.07 התקיימה פגישה עם התובעת לבירור דרישותיה והנתבעת הגיעה להכרה שהנהלים ותקנון ההתקשרות המחייבות את המדינה אינן מאפשרות לה להיעתר לדרישות התובעת.

כפועל יוצא, נאלצה הנתבעת להיעתר לבקשת התובעת להביא את החוזה עימה לידי גמר.

נוכח העובדה שהתובעת הפסיקה את עבודתה בפרויקט באופן חד צדדי, זומנה התובעת בהחלטת הגורמים הרלוונטיים להליך לפני הועדה להשעיה ופסילת ספקים. הועדה קיימה הליך חוקי שבסיומו הגיעה להחלטה מנומקת בדבר השעיית התובעת מקובץ מתכני אגף הבינוי לתקופה של 18 חודש.

הנתבעת טוענת, כי היא לא הפרה את החוזה. לא קיים כל חיוב חוזי אשר מחייב אותה לשלם לתובעת שכר טירחה מעבר לזה הקבוע בחוזה.

אין לומר, כי הימנעותה לפעול בהתאם לדרישות התובעת מנוגדת לחוזה ומהווה הפרתו.

התובעת התקשרה בחוזה ברצון חופשי תוך נטילת סיכויים וסיכונים במפורש או במשתמע והיא נושאת באחריות להתממשותם.

הנתבעת מצדה גורסת, כי קיימה את החוזה בתום לב ובדרך מקובלת תוך שיתוף פעולה עם התובעת בהתחשב באינטרס המשותף של כל הצדדים.

הנתבעת שוללת את טענות התובעת כי מדובר בחוזה אחיד המכיל תנאי מקפח. לשיטתה, כתב ההתחייבות ותחשיב שכר הטירחה המשוער כמו גם הסכמי השינויים 1 ו-2 וצווי התחלת התכנון שהוצאו בעקבותיהם, אינם מהווים חוזה אחיד כהגדרתו בחוק החוזים האחידים התשמ"ג-1982.

מדובר בחוזים קונקרטיים אשר נוסחו באופן ייעודי לפרויקט הספציפי.

תחשיב שכר הטירחה המשוער אשר על פי נקבע אומדן תחשיב שכר הטירחה בכתב ההתחייבות ושכר הטירחה המשוער לכל הפרויקט, כמו גם סכום שכר הטירחה שנקבע בהסכם השינויים 1 ו-2, חושבו ונערכו ע"י התובעת עצמה ורק לאחר מכן אושרו ע"י התובעת.

משכך, חוק החוזים האחידים אינו חל על התמורה הכספית בחוזה שהיא לב המחלוקת בין הצדדים.

עוד טוענת הנתבעת כי אין להחיל על המקרה דין את חוק עשיית עושר ולא במשפט, משום שחיקוק זה חל רק במקרה של העדר מצב חוקי ואילו בענייננו קיים חוזה מחייב שיש להלך לפיו.

זאת ועוד, הנתבעת לא התעשרה שלא כדין על חשבון התובעת;

הנתבעת לא הבטיחה מאומה לתובעת ולא הציגה לה מצגי שווא;

כל ההבטחות נכללו במסמכים החוזיים בין הצדדים ולפיהם יש לפעול;

גם אם ניתנה הבטחה כלשהי כטענת התובעת, דבר המוכחש, הרי ההבטחה ניתנה שלא ע"י הגורם המוסמך וללא אישור מורשה החתימה של משרד הביטחון כמתחייב בחוק נכסי המדינה.

ההבטחה (המוכחשת) כך טוענת הנתבעת, הינה למעשה הבעת נכונות בלבד ללכת לקראת התובעת ללא כל התחייבות שהדרישות יאושרו.

הבטחה זו אינה ברורה ומפורשת ואינה מגבשת גמירות דעת ומסוימות כנדרש מהתחייבות משפטית שהיא לכל היותר בגדר הצהרת כוונות בלבד ואינה מהווה הבטחה שלטונית.

הנתבעת טוענת, כי התובעת כבעל ניסיון והתקשרויות, הכירה וידעה את כל האמור לעיל מבחינת חוסר ממשות של אותה הבטחה.

בהתייחסות פרטנית לסעיפי התביעה מוסיפה הנתבעת, כי לא היה הסכם כלשהו בינה לבין התובעת בדבר ציוד קונקרטי שיש לרכוש לפרויקט.

התובעת נדרשה רק לאפיין את הציוד הנדרש, זאת ותו לא.

הנתבעת חוזרת ומדגישה, כי בניתוח שכר הטירחה המשוער שחושב ע"י התובעת עצמה, נקבע כי שיטת ההתקשרות עם הנתבעת על פי החוזה היא כמחיר קבוע עם הצמדה בשיטת תשלום שכר טירחה לפי אחוזים.

התובעת מכירה ויודעת כי ניתן לעדכן את שכר הטירחה לאורך התקדמות ההליך אך ורק בכפוף להוראות החוזה והוראות הספר הצהוב, ואין לשנות באופן חד צדדי את שיטת ההתקשרות ושיטת תשלום שכר הטירחה.

הנתבעת גורסת כי בהסכם השינויים מספר 1, הוגדל למעשה היקף העבודות אך פרט לכך כל יתר תנאי החוזה נשארו על כנם. הוא הדין ביחס להסכם השינויים מספר 2.

גם כאן ההגדלה היתה רק של היקף העבודות וכל השאר נשאר על כנו.

הנתבעת סבורה עוד, כי הפרויקט הסתיים בטווח הזמן המתוכנן ובתקציב שנקבע מראש ולא כפי שטוענת התובעת.

כל זאת חרף העובדה שמדובר בפרויקט תכנון מורכב המערב גורמים רבים.

הנתבעת חוזרת על כך שקיימה את החוזה בדרך מקובלת ובתום לב, היא מכחישה כי ניתנה על ידה הבטחה הסותרת את תנאיו לשינוי שיטת ההתקשרות בדיעבד ממחיר קבוע עם הצמדה ותשלום שכר טירחה לפי אחוזים להתקשרות ושיטת תשלום לפי שעות עבודה.

אין כל תלות בין התחייבותה של התובעת בחוזה לספק שירותי פיקוח עליון בפרויקט לבין דרישותיה הכספיות והניהוליות מן הנתבעת שאינן בין חיובי החוזה.

פעולת התובעת להפסקת שירותי הפיקוח העליון בפרויקט מהווה הפרת חוזה.

בנסיבות אלה לא היתה לנתבעת אפשרות אחרת אלא להעלות את התובעת לפני הועדה להשעיית ספקים כפי שנעשה. היתה זו התייחסות עניינית ולא נקמנית.

אשר למסמכי המכרזים, טוענת הנתבעת כי המכרזים נערכו על ידי התובעת והמציעים לרבות קבלני הביצוע הגישו את הצעותיהם בהתאם למכרזים אלה. התובעת לא נדרשה

מעולם לקצץ בעלויות ובכמויות שלא לצורך. מעולם לא היה הסכם בינה לבין התובעת בדבר הציוד הקונקרטי שיש לרכוש לפרויקט. הדרישה מן התובעת היתה לאפיין את הציוד הדרוש ותו לא.

הנתבעת מוסיפה כי הפעילה מפקחים על הפרויקט כדת וכדין וחיוב שעות העבודה נעשה לפי הנחיות המפקחים, לא לפי תכתובות מיילים שצורפו לכתב התביעה.

שיטת ההתקשרות שנקבעה בחוזה כלומר מחיר קבוע עם הצמדה ותשלום שכר לפי אחוזים היא השיטה המחייבת ואין לשנותה תוך כדי תנועה. הבעת הנכונות בתכתובת המייל אינה עולה כדי הבטחה שלטונית המחייבת גמירות דעת.

צירוף תכתובת המיילים, מוכיח רק את הרצון הטוב שגילתה הנתבעת ואת המאמץ שלה ללכת לקראת התובעת אך משום שזוהי גילתה דרישות בלתי הגיוניות החורגות מכללי הספר הצהוב לא ניתן היה לאשרן.

התעריף השעתי הקובע נקבע בחוזה ואין להחיל את היום בתעריף שעתי אחר כמו תעריפי שעות העבודה במשרדי המהנדסים והאדריכלים.

אשר על כן, עותרת הנתבעת לדחיית התובענה.

השאלות המצריכות הכרעה:

מערכת היחסים בין הצדדים כפי שהוצגה בכתבי הטענות מולידה את הצורך לברר ולהכריע בשאלות הבאות:

א.מה היו ההסכמות המקוריות בין הצדדים במועד כריתת החוזה.

ב.מסגרת זו יש להתייחס להסכמי השינויים 1 ו-2 ולבחון האם הייתה הסכמה להסכם השינויים השלישי.

ג.האם במהלך הדרך היתה הסכמה כלשהי בין הצדדים לשינוי שיטת ההתקשרות. במסגרת זו יש לבחון האם נתנו לתובעת הבטחות כלשהן בנוגע לשינוי שכר הטרחה והאם זו הבטחה שלטונית.

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

ג. מהו התעריף שלפיו יש לחשב את השכר לו זכאית התובעת לקבל מאת הנתבעת תמורת עבודתה.

במסגרת זו יש לבחון האם התעריף שהוסכם מלכתחילה יחול ויחייב לאורך כל הדרך או שיש להחיל שינוי ואם כן - האם יש להחיל חישוב לפי תעריף המהנדסים או לפי תעריף חשכ"ל.

ד. יש לבחון את טענות התובעת, כי הנתבעת פגעה בשכרה המשוער בכך שהוזילה את עלות הפרויקט באופנים שונים כגון ע"י רכישת ציוד לא יקר מלכתחילה.

ה. יש להתייחס לטענות התובעת כי החוזה מקפח ולכן בטל.

ו. יש לבחון את משמעות הפסקת העבודה מצד התובעת בפרויקט, הן בפריזמה של חובות הנתבעת כלפיה מצד אחד והן בפריזמה של העמדה של התובעת לזכות השעיה מטעם הנתבעת מצד שני.

אבחן את הסוגיות אחת לאחת.

ההסכמות המקוריות:

בראש ובראשונה יש לעיין בגרסת התובעת. גרסתה הובאה מפיו של מר יוסף לנדן מנהלה ובעל מניותיה.

מר לנדן טען בתצהירו, כי ההסכם הראשוני מיום 7.2.05 הוא הסכם כללי ביותר כנהוג בענף.

רק לאחר שנתגבש באופן בהיר יותר צפי העלויות וזמן העבודה, מגיש המתכנן בקשה לניתוח שכר וחזרתם על הסכם מפורט יותר. ראו סעיף 4 לתצהירו.

לטענתו בסעיף 5, על פי כתב ההתחייבות הוארך באותו שלב שכר הטירחא כנגזרת מעלות תכנון הפרויקט בכמיליון ₪.

בשלב הראשון שולמו לתובעת 55,000 ₪. כלומר 5.5% משוויו של הפרויקט. לאחר מכן ישולם לתובעת שכר בהתאם לאחוזים שיוגדרו בהסכם המפורט שייחתם.

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

משך ביצוע העבודה כולה הוגדר עד סוף שנת 2006 ומספר שעות העבודה היה אמור להיות לכל היותר 4,000 שעות בפילוח בין 3,000 שעות לשירותי תכנון ו - 1,000 שעות לשירותי פיקוח. ראו סעיף 7 לתצהירו.

הסכם השינויים הראשון נחתם ביום 22.12.05 ושם הופחת אומדן שכר טרחה לסכום של 769,153 ₪ לעומת כ מיליון ₪ באומדן חישוב השכר בהסכם הראשוני. מועד גמר תכנון נדחה ליום 31.12.06. ראו סעיף 8 לתצהירו.

הסכם השינויים השני נחתם ביום 4.6.06 ובו נקבע כי שכר טרחה יעמוד על סך של 854,687 ₪ כמתחייב מהשינויים ותוספות בתכנון. התחלת העבודות נקבעה ליום 31.12.06 אך מאוחר יותר נדחה ליום 15.6.07. ראו סעיפים 9 ו - 10 לתצהירו.

מר לנדן טוען כי ההארכות הללו והשינויים שהתווספו האריכו את שעות העבודה של התובעת בפרויקט כך שהן הועמדו על סך של 7,000 שעות במקום 4,000 המשוערות. נוכח הנ"ל טענה התובעת לפני מנהלי הפרויקט כי היא זכאית לקביעת חלופה כספית אשר תשקף את העבודה הרבה שהושקעה על ידה בפרויקט. ראו סעיף 13 לתצהירו.

לטענתו בסעיף 14 שם, ניתנו לתובעת הבטחות בעל פה כי שכרה שולם לה בהתחשב בנסיבות ובכמות השעות שהושקעה בפרויקט. ניתנה לו הבטחה, לדבריו על ידי מר צדיק מחברת גדיש. משלא הסתייע הדבר ערך פניות בכתב ואלו נספחים ת/11 ות/12 לתצהיר.

מנהל התובעת מר לנדן סבר כי יש לערוך הסכם שינויים שלישי בתאריך 20.11.07. בטיוטת ההסכם דנן שאינה חתומה על ידי הצדדים צורפה כנספח ת/13 לתצהירו. אולם הנתבעת סירבה לחתום על ההסכם ולא שילמה את תמורתו. ראו סעיף 16 לתצהירו.

מר לנדן גורס, כי למרות כל ההבטחות ולמרות הסכמתה של הנתבעת מיום 7.2.08 באמצעות החברה המנהלת מטעמה את הפרויקט, לתקן את שכר טרחתה על פי שעות העבודה ביתר אותה השקיעה התובעת בפרויקט, היא לא פעלה כמבוטח. הסכם השינויים השלישי לא נחתם ושכר טרחה נוסף לא שולם.

מר לנדן נחקר על תצהירו והעיד, כי יש לו ידע במומחיות בתחום תכנון מסלולי טיסה ותאורת מטוסים, עמוד 14 לפרוטוקול שורה 26 עד עמוד 15 שורה 8. בתקופה בה נוהל הפרויקט ריכז משרדו טיפול בפרויקטים נוספים עבור התעשייה אווירית. שם עמוד 15 שורה 17.

מר לנדן אישר כי האומדן הראשוני של הפרויקט נערך על ידו לרבות אומדן שכר טרחה אך הכל עלה כפוף לבדיקת מזמין העבודה כאשר חיל האוויר צמצם את התחשיב אשר נערך על ידי מר לנדן כדי לא לעבור את הסכום של מיליון ₪.

הוא אישר כי היו שינויים בתכנון וכי התובעת ביקשה וקיבלה תוספת תשלום לאור חריגות מהתכנון המקורי. עמוד 16 לפרוטוקול שורות 3-8.

מחקירתו של מר לנדן עלה כי האומדן כשמו כן הוא - אומדן הוא עשוי להיות גבוה יותר או נמוך יותר במקרה זה מסתבר שהאומדן נמוך יותר. עמוד 16 שורות 15-29.

כמו כן אישר כי המכרז דנן לא היה מכרז פאושלי אלא מכרז לפי כתב כמויות. עמוד 18 לפרוטוקול שורות 10-15. בהמשך חקירתו העריך כי סדר הגודל של העבודה אותה ביצעה התובעת היה אמור לעמוד על 1,350,000 ₪. עמוד 19 שורות 12-18.

מטעם הנתבעת העיד רב סרן אייל אטיאס אשר שימש במועד מתן התצהיר כסגן מפקדת יחידת בינוי 328. לדבריו, האמור בתצהיר ידוע לו מתוקף תפקידו במועדים הרלוונטיים לתביעה כראש מדור תשתיות תעופתיות בפרויקט נבטים של חיל האוויר. כאשר הוא בפועל שימש כמנהל הפרויקט מטעם חיל האוויר.

לטענתו בסעיף 4 לתצהירו, הבסיס להתקשרות הוא "הספר הצהוב" כלומר קובץ התעריפים והנהלים לעבודות תכנון במערכת הביטחון. לגרסתו הספר הצהוב שימש בסיס בכל הנוגע לשכר הטרחה. מעבר לכך, התובעת חתמה על מערכת הסכמים עם משרד הביטחון שאשר במסגרתה הוסדר הנושא.

בסעיף 5 לתצהירו מפרט רס"ן אטיאס את מערכת ההסכמים אליה הוא מתייחס והתואמת את גרסתו של מר לנדן מטעם התובעת:

א. כתב התחייבות מיום 12.1.05 ותחשיב שכר טרחה משוער.

ב. חוזה וצו התחלת תכנון על פי כתב ההתחייבות.

ג. הסכם שינויים ראשון מיום 21.12.05.

ד. הסכם שינויים שני מיום 4.9.06.

צווי התחלת תכנון שהוצאו על פי הסכמי השינויים לעיל. רס"ן אטיאס גורס כי גובה שכר הטרחה בפרויקט מהווה אומדן בלבד, כאשר עם קביעת ערך המתקן על ידי התובעת מתעדכן גם שכר הטרחה. ראו סעיף 6 לתצהירו.

לגרסתו בסעיף 7 שם, הערכה של שעות העבודה שהציגה התובעת רק לאחר סיום ההליך בפרויקט, איננה רלוונטית כלל ועיקר לשיטת תשלום שכר טרחה באחוזים אשר סוכמה עם התובעת במכלול מערכת ההסכמים שפורטה על ידו.

לטענתו, בשונה מגרסת התובעת, הפרויקט הסתיים בטווח הזמן המתוכנן ובתקציב הנקבע מראש. זאת חרף העובדה שהיה מדובר בפרויקט תכנון מורכב ביותר.

הוא חולק על גרסתו של מר לנדן כי תקופת ההתקשרות התארכה מעל הצפוי. לדידו תקופת הזמן שנקבעה בצו התחלת התכנון מאריכה באופן ראשוני ביותר את משך הזמן ואיננה קובעת כלל את תקופת ההתקשרות הכוללת במשרד הביטחון לבין התובע. לא נכון שביצוע עבודה בפרויקט היה עתיד להמשך שנתיים בלבד. למרות מה שצוין בצו התחלת התכנון.

זהו פרויקט מורכב של מערך מסלולים, אשר עירב 160 משרדי תכנון וכלל תאריכי מכרז וביצוע רבים, כאשר תכנון תאורת המסלולים מהווה חלק בלתי נפרד מן הפרויקט בכללותו. על כן אין אפשרות מעשית לטענה שפרויקט תכנון בסדר גודל כזה ימשך שנתיים בלבד. ראו סעיף 10 לתצהירו.

בסעיף 13 לתצהיר הוא מדגיש:

"התובעת חישה וערכה בעצמה את ניתוחי שכר הטרחה לאורך התקדמות הליך התכנון של הפרויקט. מדובר בתהליך עדכון שגרתי של שכר טרחה למתכן כמוקבל בחוזה תכנון. תהליך עדכון שכר טרחה מתבצע באמצעות הסכם שינוי מספר 1 ולאחריו הסכם שינויים מס' 2 ותחשיבי שכר הטרחה שצורפו אליהם, כאשר בהסכמים הנ"ל הוגדל היקף החוזה של התובעת ביחס לעבודה שכבר הוזמנה בכתב ההתחייבות ובחוזה ונקבע כי התוספת בשכר הטרחה תשולם על פי סכום המחושב באחוזים מערך הפרויקט (ערך המתקן)".

הליך עדכון השכר באמצעות הסכם השינויים נפתח בבקשה מטעם המתכנן לעריכת שינויים. לבקשה מצורף תחשיב שכר עדכני שעורך המתכנן. הבקשה מועברת לבחינה ואישור ראשוני שלו כמנהל הפרויקט מטעם חיל האוויר ואם אושרו מועברים ממנו הלאה לאישור משרד הביטחון.

רס"ן אטיאס מעיד בסעיף 15 לתצהירו כי בהסכמי השינויים 1 ו 2 ניתן מענה לשינויי תכנון שנבחנו ואושרו על ידי חיל האוויר ומשרד הביטחון לפי הנחיות בספר הצהוב ומערכת ההסכמים בין הצדדים.

לטענתו, מאחר ושכר הטרחה המשולם לתובעת הוא בגובה הנגזר באחוזים מערכים עליהם מדווחת התובעת הרי לאחר שבדק את חשבונות התובעת, גילה כי התובעת הציגה ערכים גבוהים בעשרות אחוזים מן הערכים שהתקבלו בתוצאות המכרזים. לדוגמא חשבון חלקי מספר 5. ראו סעיף 17 לתצהירו.

אשר לבקשה להסכם עריכת שינויים מספר 3, אותו הגישה התובעת לחברת גדיש, טוען רס"ן אטיאס כי הבקשה נבדקה וביום 5.8.07 התקיימה פגישה בראשותו לצורך בדיקת הבקשה הנ"ל. לטענתו, כאשר בדק את שכר הטרחה שחישה התובעת לצורך עריכת הסכם שינויים מספר 3 גילה פערים אי התאמות ואי דיוקים מהותיים. מר לנדן לא נכח בפגישה מיום 5.8.07 אך פרוטוקול הועבר אליו למחרת. ראו סעיפים 21 ו 22 לתצהירו. לקידום הנושא התקיימה פגישה נוספת בהשתתפות מר לנדן והגורמים הרלוונטיים ביום 16.8.07 לטענתו בפגישה זו הוא בדק יחד עם מר לנדן את תחשיב השכר שהוגש על ידי התובעת והצביע לפניו על אי ההתאמות הכל פי סעיף 23 לתצהירו.

במקביל, אישר לתובעת תשלום בגין סעיפים אחרים בגינם היתה זכאית לכך. בסיום הישיבה ביום 16.8.07, כך לגרסתו בסעיף 24 לתצהיר סוכם כי התובעת תעביר לרשות הנתבעת בקשה מתקנת להערכת הסכם שינויים מספר 3 ותחשיב שכר טרחה מתוקן

בהתאם לסיכומים. לגרסתו, הבהיר למר לנדן כי לאחר שיבוצע הנ"ל יתקיים דיון נוסף בנושא אלא שהתובעת בחרה שלא לעשות כן. לטענת רס"ן אטיאס בשלב זה הבין מר לנדן כי אין דרך חוזית לאשר במסגרת הסכם שינויים מס' 3 ערכים שאינם עולים בקנה אחד עם הערכים שהתקבלו בפועל ובניגוד למה שהוסכם בהסכמי השינויים 1 ו 2 ועל כן ביקש לשנות למפרע את שיטת תשלום שכר הטירחה באחוזים, לשיטת תשלום על פי שעות עבודה.

רס"ן אטיאס נחקר על תצהירו בישיבת יום 9.6.2014. אז, חזר על גרסתו כי תוקף ההסכם מתקדם מעת לעת ומשך התכנון נקבע באמצעות הסכמי השינויים נחתמים תוך כדי. ראו עמוד 68 לפרוטוקול שורות 4-1.

עוד הסביר, כי עם התקדמות הפרויקט מתעדכן מועד גמר הפרויקט דבר המוצא ביטוי במסמכים. שם, עמוד 67 שורה 10.

הוא ציין, כי כל הסיכומים שהושגו עם מר לנדן נמצאים בתיק והכיר אותם כאשר נכנס לתפקידו. בתקופת ההתקשרות עם התובעת, שימש כראש מדור תשתיות תעופתיות השלישי במניין.

לגרסתו, כחלק מן התהליך בו ניסתה התובעת להגדיל את היקף החוזה, היא פעלה להזין בו דברים המשנים סיכומים קודמים כגון שינוי שיטת החוזה לאחוזים לשעות עבודה. במסגרת החוזה יש ערכים ספציפיים עליהם משלמים בשעות עבודה אך לא כפי שביקשה התובעת לשלב, בבסיס החוזה. ראו עמוד 70 שורות 12-19.

לפי עדותו, כאשר אושר הסכם השינויים השני בספטמבר 2006, הרי בשלב זה הפרויקט היה ידוע והמתכנן ידע מהם הנתונים לגביהם נדרש תכנון. באותה נקודת זמן רוב עבודות התכנון כבר היו ידועות, ראו עמוד 72 שורות 18-24. נותר רק הפיקוח העליון.

בהמשך אישר כי הערך הצפוי של המתקן היה גבוה מהתוצאות הסופיות. לשיטתו:

"תוצאות השוק קובעת את ערך המכרז ... אני לא יודע להגיד אם ירד (ערך המתקן - נ.ג.) או מלכתחילה לא נאמד בצורה מלאה ונכונה..."

שם, עמוד 73 שורות 8-10.

בהמשך ציין כי מי שקבע את האומדן המקורי הגבוה, היה מר לנדן. שם שורות 11-12.

הוא הסביר עוד כי יש מקומות בהן בוצע תשלום לפי שעות עבודה ולא לפי אחוזים בקטגוריות מסוימות לפי ההסכם נ/6 עמוד 73 שורה 22 עד עמוד 74 שורה 9.

בנוסף למר לנדן מצד אחד ורס"ן אטיאס מצד שני, הגיש כל אחד מן הצדדים חוות דעת מומחה מטעמו.

התובעת הגישה חוות דעת, שנערכה על ידי מהנדס החשמל דוד בר עקיבא אשר התבקש לבחון את סוגיית החשמל והתקשורת בנושא.

מר בר עקיבא הצהיר בחוות דעתו כי הוא מהנדס חשמל במקצועו והחברה שבניהולו עוסקת בתכנון מתקני חשמל ותקשורת בישראל ובחול"ל.

מר בר עקיבא הגיש חוות דעת מומחה בענייני חשמל.

חוות דעתו נערכה בדיעבד, כמומחה ומבלי שהיה מעורב בהליכי משא ומתן או בניהול הפרויקט על ידי התובעת. המומחה בר עקיבא, הגיע למסקנות עובדתיות ופילח את שעות העבודה לערכים שלשיטתו נדרשו לצורך כך על בסיס הדברים ששמע מפיו של מר לנדן. חוות דעתו נסמכת בבירור על נתונים שנמסרו לו על ידי התובעת.

מהנדס החשמל דוד בר עקיבא נחקר על חוות דעתו בישיבת יום 14.11.13 ובה הסתבר כי יש ביניהם היכרות אישית בינו לבין מר לנדן מנהל התובעת.

הם חלקו משרד משותף במשך 10 שנים והיו להם ממשקים משותפים בעבודה בעבר.

היו שותפים במשרד וגם בפרויקטים משותפים.

ראו עמוד 22 לפרוטוקול שורות 20-27.

עוד העיד מהנדס החשמל דוד בר עקיבא, כי הועסק בפרויקט הספציפי ושימש כמתכנן בו אך לא בתחום תאורת המסלולים. שם שורות 28-31.

חוות דעתו של המומחה בר עקיבא התבססה בפן העובדתי על דברים ששמע ממר לנדן ולא מהכרות אישית עם המקרה.

משכך, חוות הדעת אינה מהווה אסמכתא בעניין אופי ואופן ההתקשרות, אף זאת מבלי שאדרש עתה לשאלה, האם מר בר עקיבא בהיותו שותף של מנהל התובעת למשך 10 שנים ובזמנים מסוימים אף ביצע פרויקטים אחרים עבור הנתבעת, מוסר את חוות דעתו באופן מקצועי בלבד.

אשר לעדותו של מומחה ההגנה מר דוד ספושניק - גם עדותו של מר ספושניק היא עדות שאינה יכולה לשפוך אור על שלב ההתקשרות הראשונית מאחר ומעורבותו לא היתה בקשר הראשוני עם התובעת ומר לנדן.

מר ספושניק העריך את אופי ההתקשרות כפי עדותו: "לפי אחוזים בעלות הביצוע, לפי הספר הצהוב", עמ' 56 לפרוטוקול שורה 2.

אני קובעת לאחר בחינת עדויות הצדדים והתכתובות ביניהם, כי במועד כריתת החוזה המקורי וגם לאחר מכן, בשלבי הסכמי השינויים 1 ו- 2, ההסכמה היתה כי שכרה של התובעת ייגזר באחוזים מהיקף הביצוע כאשר היקף הביצוע השתנה מעת לעת על פי דרישות הפרויקט וקצב ההתקדמות בו.

אני שוללת את עמדתה של התובעת כאילו הוחלט מלכתחילה על סכום מינימום של מיליון ₪.

אני מוצאת, כי הסכום יכול היה להשתנות כלפי מעלה אך יכול היה להשתנות גם כלפי מטה כמתחייב מעצם טיבו וטבעו של הפרויקט ומכך שעדכון שכר הטירח נגזר באחוזים מערך המתקן.

את הסכמי השינויים 1 ו- 2 יש להבין כהסכמי עדכון שכר בהתאם לשינויים בדרישות הפרויקט.

הסכם השינויים 3 שהוצא ע"י התובעת, לא הוסכם ע"י הנתבעת ולא נכנס לתוקף. כפועל יוצא הסכם השינויים מספר 3 אינו מהווה אינדיקציה חוזית מוסכמת לשכר הטירחה אותו דורשת התובעת.

שינויים חוזיים, האומנם ?

מוסכם על שני הצדדים ואנוכי מאשרת, כי ההסכמה המקורית ביניהם שמצאה ביטוי גם בהסכמי השינויים 1 ו-2, הכילה בתוכה הסכמה לשינוי דינאמי של גובה שכר הטירחה.

ההנחה המובנית כי שכר הטירחה נגזר באחוזים מתוך שווי הפרויקט, יוצאת מנקודת הנחה כי שכר הטירחה אינו קשיח. מיד בעת כריתת החוזה הסכימו הצדדים ביניהם על גמישות בתשלום הנגזרת מדרישות הפרויקט.

בפועל אף התנהלו כך כעולה מהסכמי השינויים 1 ו-2.

אך, בכתב תביעה זה טוענת התובעת כי לקראת תקופת הסכם השינויים השלישי אותו ביקשה להחיל ביום 20.11.07, יש מקום לשנות מעיקרה את שיטת החישוב עליה הסכימו הצדדים בעת כריתת החוזה. במקום נגזרת באחוזים משווי הפרויקט טוען מר לנדן, יש לדעתה מקום לשנות את כל בסיס חישוב השכר, ולשלם לתובעת לא לפי אחוזים אלא לפי שעות העבודה ביתר שהושקעו על ידה בפרויקט.

לא זו אף זו, התובעת סברה כי יש להעריך מחדש את שכר הטירחה המשולם לה בפרויקט לא רק מן הפן של תחשיב לפי שעות עבודה במקום תחשיב באחוזים, אלא שהיא אף טוענת כי תחשיב שעות העבודה אמור להתבצע לפי תעריפים ספציפיים כמו תעריף המקובל על איגוד המהנדסים והאדריכלים כאופציה ראשונה ולחילופין לפי הסכם חשכ"ל כאופציה שניה.

התובעת דוחה את עמדת הנתבעת, כי בכל מקרה גם כאשר מבוצע תשלום לפי שעות עבודה ולא לפי אחוזים בקטגוריות מסוימות, הרי עלות שעות העבודה מוערכת על פי "הספר הצהוב" דהיינו ספר התעריפים של משרד הביטחון ולא התעריפים החיצוניים.

בפרק זה יש לבדוק האם אכן נתנו לתובעת הבטחות מצד הנתבעת ונציגיה להערכה מחודשת של שכר הטירחה, לפי שעות עבודה ולא לפי אחוזים.

אם כן, מהי המשמעות של אותן הבטחות והאם השתכללו לכדי הסכם מחייב.

האם ניתנה הבטחה שלטונית מחייבת ?

האם ההבטחות עוררו צפיות אצל התובעת באופן המטיל אחריות כלשהי על הנתבעת ?

באיזו נקודת זמן ניתנו אותן הבטחות, אם בכלל ?

מר לנדן טען בעדותו, כי ניתנו הבטחות כאלה. הוא תאר מפגש שלו עם אל"מ זיסמן לקראת חודש אוגוסט 2007 ודיבר על חוסר שביעות רצון מהנתונים שנמסרו ודרישה כספית לפי תחשיב של 300,000-350,000 ₪ מעל ההערכה המקורית של מיליון ₪ לפרויקט. עמ' 19 לפרוטוקול מיום 14.11.13 ש' 1-13.

מר לנדן אישר בעדותו כי רס"ן אייל אטיאס לא עסק בחלק הכספי המתנהל מול משרד הביטחון. עמ' 19 לפרוטוקול מיום 14.11.13 ש' 28.

ברם, בהמשך ציין כי הוא אינו מתמצא בסמכויות של רס"ן אטיאס ולכן נמנע להשיב לשאלה האם יש או אין לו סמכות לשנות הסכמים שנכרתו. עמ' 20 לפרוטוקול מיום 14.11.13 ש' 1, עמ' 21 ש' 8-10.

לגבי הבטחות שניתנו לו לשינוי החישוב העיד בעמ' 21 ש' 5-1:

"ש.אחרי שהבנו שלא היתה התחייבות בכתב, אתה אומר שגם היתה התחייבות בעל פה, מי התחייב כך לשנות את שיטת החיוב ?

ת.היתה התחייבות של אייל אטיאס בכתב ובעל פה ושל החברה המנהלת לגבי התשלום לפי שעות עבודה, זה הליך ארוך אחרי ביצוע, אמרו לי לחתום לפי הנהלים וישלחו למשרד הביטחון".

בהמשך, שם עמ' 21 ש' 6-13, פורטה ההסתייגות לגבי כשירותו של רס"ן אייל אטיאס להתחייב כספית:

"ש.אמרת שאייל אטיאס לא מוסמך לעשות זאת.

ת.הוא מעביר זאת למשרד הביטחון.

ש.כלומר הוא לא יכול להתחייב.

ת.אין לי מושג מה הסמכויות שלו. ההליך הוא דינמי, אתה מקווה שזה ירוץ קדימה כמו שהבטיחו.

ש.האם בפרויקטים אחרים שלך עם חיל האוויר במהלך השנים שינו את השיטה לפי שעות?

ת.היו מקרים בחיל האוויר".

חקירתו של מר לנדן נמשכה בישיבת יום 30.12.13. הוא התבקש לבחון את המסמך נ/6 מדו"ח השכר וכן את המסמך ת/10 שנערך על ידו. הוא הסביר, כי בקביעת מכסת השכר בגין תכנון נלקחות בחשבון כל העבודות ביחד וכשיש יותר עבודות ערך המתקן יותר גדול.

עוד הסביר, כי לפי הספר הצהוב של משרד הביטחון, כל מכרז מתכנן זוכה למכסת שכר נפרדת. עמ' 40 ש' 28-31.

כלומר ברגע שהמכרזים יוצאים לקבלנים שונים ולא ביחד, החישוב הוא אחר. עמ' 41 ש' 7-13.

מר לנדן עמד על כך, שקיבל הבטחות מדניאל צדיק (מטעם גדיש, החברה החיצונית) וכן מטעם רס"ן מאייל אטיאס, לגבי אפשרויותיו לקבלת שכר נוסף. עמ' 43 ש' 1 עד עמ' 44 ש' 3-1 וכן ש' 10-12.

מר לנדן עמד על כך שה"ה אטיאס וצדיק הבטיחו שיקבל פיצוי נוסף בנושא ההנחתה, אם כי לא אמרו מה יהיה שיעורו.

אשר לנקודת השינוי של אופן חישוב השכר, עלה מן החקירה כי ככל הנראה מדובר בחודש אוגוסט 2007 או בסמוך לכך. ראו עמ' 47 לפרוטוקול בין הש' 9-5:

"ש.זה נכון שבפעם ראשונה שביקשת לשנות את בסיס ההתקשרות היה במפגש הקריה 21.8.07? התחילו בעיות באת למפגש ואמרת שאתה רוצה לשנות את השיטה.

ת.כן.

ש.זו היתה פעם ראשונה שהצעת ?

ת.אני חושב שהצעתי קודם אך אני לא יכול לומר נקודתית מתי".

מר לנדן לא הסכים עם התיאוריה שהציע ב"כ הנתבעת, כי על פי שיטת האחוזים קיבלה התובעת את מלוא שכר הטירחה בגין הפרויקט אולם לא ידע לנקוב בזמן חקירתו בסכום. עמ' 51 לפרוטוקול ש' 18-15.

בעמ' 52 לפרוטוקול אמר בין הש' 7-5:

"... ישבנו עם אטיאס וצדיק והצגנו זאת, הם אמרו לא הם אמרו שאגיד להם כמה שעות ונלך עם זה למשרד הביטחון ונוציא מכתב שיאשרו שעות, בשלב מסוים משרד הביטחון אמר שאם לא אחתום שאין לי יותר תביעות הם לא מאשרים כלום".

הנתבעת מצידה גרסה, כי בסיס החישוב לא השתנה. לטענות כי אייל אטיאס הבטיח הבטחות כלשהן לתובעת, היא מפנה למסמך נ/3. מסמך זה מתייחס לאופן תשלום התייקרות במקרים ששכר הטירחה נקבע באחוזים ולטענת הנתבעת מקבע את התחייבותה של הנתבעת לשכר טירחה לפי בסיס מקורי ללא שינויים.

רס"ן אטיאס בעדותו בישיבת יום 9.6.14 הציג את עמדת הנתבעת.

עלה, כי רס"ן אטיאס נכנס לתפקידו ביום 17.2.07, עמ' 68 ש' 18. כלומר, הוא נכנס לפרויקט כחצי שנה לפני שעלה נושא שינוי השכר.

כאשר נכנס לתפקידו כראש מדור תשתיות תעופתיות הוא החליף שני קצינים קודמים שמילאו תפקיד זה בעבר. לגרסתו שוחח עימם ברגע שהחל כל הנושא של שינוי החוזה והיה מעודכן בסיכומי העבר. עמ' 69 ש' 8-9.

לטענתו בחקירתו בעמ' 70 ש' 13-19:

"כחלק מהתהליך שבו מר לנדן ניסה להגדיל את היקף החוזה לטענתו לאור הפסדים, קיזזו בחוזה כל מיני דברים שאני עומד עליהם בתצהיר שמשנים סיכומים קודמים. לאחר סדרת דיונים שהועבר למתכנן כי סיכומים שתוכננו קודם לכן ואין להם הסבר וצידוק לא יכולים להתקבל, ניסה המתכנן לשנות את שיטת החוזה מאחוזים לשעות עבודה, לצד זה בתוך החוזה אף שהוא באחוזים יש ערכים שעליהם משלמים בשעות עבודה, על דברים שאין להם ערך מתקן. יש תעריף שנקבע לפי ניסיון המתכנן".

בהמשך הוא מסביר בין הש' 22-24:

"בחוזה של יולן יש סעיפים ששולם למתכנן לפי שעות עבודה. זכור לי לדוגמא תעריף של יעוץ, של עזרי הנחתה וניווט שלצידו לא היה ערך מתקן ועל כן סוכמה מסגרת השעות שהוכפלה בתעריף השעתי של המתכנן, בו הוא תוגמל למעשה".

עוד עלה מחקירתו של רס"ן אטיאס, כי רמת הביצוע של התובעת היתה טובה, אפילו טובה מאוד, שכן יש למר לנדן ניסיון בתחום. עמ' 71 ש' 10-12.

בהמשך הסביר את הקשים בהם נתקל מכיוון שמר לנדן ו/או התובעת החליטו להפסיק לתת שירותים לחיל האוויר. שם בעמ' 72 ש' 21-28.

או אז נשאל, מדוע מתכנן שעובד עשרות שנים עם משרד הביטחון הפסיק לפתע את עבודתו או כלשונה של השאלה בעמ' 72 ש' 6-7:

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

"מה קרה פתאום המתכנן השתגע והפסיק לעבוד עם חיל האוויר ? "

על כך השיב שם, שורות 8-12:

"אני יכול להעריך מה עבר על לנדן באותה תקופה. אותם אומדנים שנתן המתכנן ביציאה לדרך אשר גזרו את שכר התכנון ירדו בצורה משמעותית כאשר התגלו תוצאות המכרזים. ופה היה סוג של מפח נפש מאומדן X האומדן ירד עשרות אחוזים למטה זה גרם למתכנן להבין כי השכר שהוא אמור לקבל הם נמוכים יותר ופה נוצר פער מסוים".

אני קובעת נוכח העדויות, כי אכן מלכתחילה שיטת התשלום של שכר הטירחה בהתאם לחוזה הוסכמה להיות מחיר קבוע עם הצמדה, לפי אחוזים.

הסכמי השינויים עליהם הצביעו שני הצדדים אינם משקפים שינוי בשיטת השכר של התובעת, אלא שינוי באומדן הפרויקט שהם ככל הנראה טבעיים ואף נחוצים בפרויקטים מסוג זה.

נושא שינוי שיטת השכר, החל להיות רלוונטי במקצה העליון של הפרויקט ממחצית שנת 2007 כאשר הפרויקט החל כאמור בראשית שנת 2005.

הפרויקט הוערך בסכום מסוים ומסיבות שונות הנעוצות בעלויות המכרזים ההערכה היתה גבוהה מהתוצאה הסופית.

או אז, ביטאה התובעת באמצעות מר לנדן, חוסר שביעות רצון וערכה ניסיונות שונים לתקן את גובה השכר כלפי מעלה.

הנתבעת בדקה את החשבונות שהגישה לה התובעת. אישרה הגדלה בחלק מן הסכומים כפי שהשתקף בעדויות, אך מיאנה לאשר הגדלות בפריטים אחרים.

העדויות מטעם שני הצדדים היו מסונכרנות, עד לאותו שלב של אוגוסט 2007. שני הצדדים הסכימו כי המתווה היה לפי אחוזים ואמור להיגזר משווי הפרויקט. התובעת הגישה חשבונות מעת לעת ואלה נבדקו ע"י הנתבעת, אושרו בחלקן או לא אושרו בחלקן האחר.

אך הכל נעשה מתוך שיקולים עניינים ומתוך הבנה של שני הצדדים למען קידום הפרויקט תוך הערכת עבודתה של התובעת ומתן ביטוי לכך גם במישור הכלכלי מצד אחד, ועמידה בגבולות התקציב של הפרויקט מצד שני.

בשנת 2007 השתנתה התמונה כאשר התובעת הכירה בכך, שהשקעתה בפרויקט היתה גדולה אך התמורה הכספית כפי שהיא נגזרת מאחוזים מערך הפרויקט הכולל, אינו נותן ביטוי נכון להשקעה הרבה שהשקיעה.

מנקודה זו ואילך נחלקות עמדות הצדדים.

התובעת סבורה, כי היא זכאית לכך שעבודתה תוערך מחדש לפי פרמטרים אחרים של שעות עבודה וכיוצא בזה.

לטענתה, הדבר גם הובטח לה.

מנגד, הנתבעת גורסת, כי המתווה של חישוב לפי שעות עבודה, ועוד לפי סולם שכר שאינו מקובל עליה, אינו עולה בקנה אחד עם מה שהוסכם עם התובעת מלכתחילה וגם בהמשך הדרך.

הנתבעת מצביעה על כך, שאין כל התחייבות בכתב מצידה על שינוי מתווה השכר באמצע ההליך. כפי שראינו, גם מר לנדן בעדותו לא הצליח להצביע על הסכמה חותכת וחד משמעית של הנתבעת לשנות את אופן חישוב השכר הכולל.

הנתבעת הטיבה עם התובעת מעת לעת, כאשר אישרה לה חריגות שונות מן המתווה כפי שהעידו עליהן הן מר לנדן והן רס"ן אטיאס.

למשל, התכתובת שהצביע עליה מר לנדן עם מר שחר בן-חור מחברת גדיש, מיום 7.2.08, ממנה עלה כי לכאורה הנתבעת גילתה נכונות לקבוע תעריף לפי שעות. ראו סעיף 35 לתצהירו.

בהקשר זה חשוב לציין כי מר שחר בן-חור אינו גורם מוסמך נושא משרה אצל הנתבעת שבסמכותו לשנות את אופי ההתקשרות.

מר בן-חור עובד בחברה חיצונית "גדיש" שאף היא שכירה של הנתבעת לצורך הפרויקט האמור.

אולם הטבות כאלה ואחרות, שהעניקה הנתבעת לתובעת באמצעות עובדיה החיצוניים, לא השתכללו לידי אמירה ברורה וחד משמעית של הנתבעת, כי היא רוצה ומוכנה לשנות את הסכם ההתקשרות עם התובעת לבסיס החדש לו טוענת התובעת.

אין בידי התובעת הוכחה כתובה חד משמעית להסכמה כזו. מנהל התובעת מר לנדן הגיש במצורף לתצהירו מסמכים כאלה ואחרים מהם הוא מבקש לטוות הסכמה. תכתובות מיילים עם גורמים שונים בגדיש ואפילו בחיל האוויר. אכן, התכתובות האלה מעידות על כך שהתובעת פעלה להגדלת שכרה. פעולה לגיטימית ביותר מצד נותן שירות ששכרו אינו פאושלי.

עוד ניתן לראות מהתכתובות האלה, נכונות של הנתבעת ללכת כברת דרך לקראת התובעת ולהגדיל את שכרה במידת מה.

אינני רואה בתכתובות הללו משום נכונות של הנתבעת לפרוץ את גבולות ההסכם המקורי לכל אורך הדרך. בנקודות מסוימות הסכימה הנתבעת לקראת התובעת וכאשר ניתנה הסכמה כזו היא היתה מוגדרת ומפורשת לצורך רכיב מסוים בכפוף לבדיקת החשבונות והשעות אותם הגישה התובעת.

לא ראיתי בתכתובות הללו הסכמה גורפת וחד משמעית של הנתבעת לשנות את תנאי ההתקשרות הבסיסיים. התובעת לא נקבה במועד ספציפי ובשם ספציפי של גורם אצל הנתבעת אשר התחייב לפניה באופן חד משמעי בדבר שינוי תנאי ההתקשרות להם היא טוענת.

התובעת כאמור מצביעה על לקט של תכתובות עם גורמים שונים אצל מגוון גורמים הקשורים לתכנון הפרויקט האמור בדבר הסכמות נקודתיות כאלה ואחרות להגדלת שכרה ברכיבים ספציפיים ומבוקרים.

אך התובעת אינה משכנעת ואינה מציגה ראיה חלוטה להסכמה בדבר שינוי תנאי ההתקשרות.

הסתמכות :

אני נכונה להאמין כי הנתבעת ושלוחיה, כאלה ואחרים, נתנו לתובעת יסוד לתקווה כי עמלה ימצא ביטוי כלכלי נכון וכי הציפיות שליוו אותה בראשית הפרויקט לא יתנפצו אל מול היאחזות קשיחה בתנאי החוזה.

יצירת משב חיובי ותחושה טובה אצל מנהל התובעת מר לנדן, היא זו שהניעה את התובעת.

מבחינת הנתבעת, לא היתה כוונה לשנות את כל בסיס ההתקשרות כפי שטוענת התובעת. היתה נכונות לבוא לקראת התובעת בפרטים ולא מעבר לכך.

נכונות זו מצאה כאמור ביטוי חלקי אך כאשר הגישה התובעת את הסכם השינויים מספר 3, הוחלט אצל הנתבעת שלא לאשרו. מאותו שלב ואילך החלה הנתבעת לסרב לדרישותיה הכספיות של התובעת וסרקה כל בקשה שהגישה במסרק דק עד שמערכת היחסים כולה עלתה על שרטון.

התובעת סרבה לבצע את הפיקוח העליון על הפרויקט כיוון שעמדתה לא נתקבלה על דעת הנתבעת וממצב של יחסים עסקיים טובים ופוריים מטעם שני הצדדים הגיעו הדברים לכדי כך שהנתבעת העמידה את התובעת לפני ועדת להשעיה והוצאתה מרשימת המועסקים ע"י משרד הבטחון.

מסקנתי בסיום פרק זה היא, כי הנתבעת עוררה צפיות מסוימת אצל התובעת ויצרה אוירה חיובית של רצון טוב ונכונות לבוא לקראתה, אך בפועל לא העניקה לה את התמורה המקווה והמצופה.

הצפיות שהיתה לתובעת בראשית הפרויקט היתה, כי הפרויקט יניב רווחים מעבר לאלה שהניבו לה.

אני מאמינה לתובעת, באמצעות מר לנדן, כי שעות העבודה אותן השקיעה בפרויקט היו גבוהות ממה שציפתה להן מלכתחילה.

הסיבות לכך התגלו במהלך הדיון -

התובעת ציפתה כי עלויות של ציוד ממנו ייגזר שכר טירחתי תהיינה גבוהות יותר מזה שנרכש בפועל;

היקף הפרויקט היה אמור להיות קצר יותר ובפועל שעות העבודה היו רבות מן הצפוי;

ההערכות של התובעת לא מצאו ביטוי מעשי במשך התנהלות הפרויקט.

הנתבעת מצידה ביצעה מחוות של רצות טוב כלפי התובעת בהגדלת שכרה באופן נקודתי עד לשלב בו התגלעה המחלוקת.

פעולות שהנתבעת ראתה כמחוות של רצון טוב, פירשה התובעת כהצהרת כוונות להגדלת שכרה וזו היתה הסיבה לאי ההבנה.

נראה, כי הנתבעת יצרה אוירה שהובילה להסתמכות של התובעת.

פסק הדין הקלאסי לעניין זה של פיצויי הסתמכות יפה גם בענייננו. זהו ע.א. 3666/90, ע.א. 4012/90 מלון צוקים נ' עיריית נתניה וערעור שכנגד פד"י מ"ו (4) עמ' 45. ניתן לפני כבוד השופטים מלץ, מצא וחשין.

שם נקבע, כי העוגן המשפטי לפסיקת פיצויי הסתמכות הוא שמניחים לטובת המפגע שלא נכנס לחוזה הפסד. משתמשים באינטרס ההסתמכות כאומד ראייתי לגובה אינטרס הקיום.

בהקשר זה של פיצויי הסתמכות אפנה עוד לדבריו של כבוד השופט ד"ר עמירם בנימיני בת.א. (ת"א) 367/98 היימן חברה להשקעות ופיתוח בע"מ נ' דלק חברה הדלק הישראלית בע"מ, ניתן ביום 6.11.08 [פורסם בנבו].

השופט בנימיני סקר בפסקה 36 של פסק הדין את יישומה של זכות לתבוע פיצויי הסתמכות כאשר קיימת צפייה סבירה לכך.

אומנם, חישוב ההסתברויות הינו קשה וספקולטיבי במידת מה, אך בהתקיים שיקולים מהותיים התומכים בפיצוי על בית המשפט להסתפק בנתונים שלפניו לצורך חישוב הפיצוי ולהכיר באפשרות של פיצוי בגין פגיעה בסיכוי.

ראו האסמכתאות המובאות שם, ובמיוחד דברי כב' השופטת מ. נאור (כתוארה אז) בתיק ע.א. 7375/02 בית חולים הכרמל חיפה נ' מלול [פורסם בנבו] ניתן ביום 23.6.05. שם בפסקה 28 של פסק הדין.

לסיום פרק זה אני קובעת, כי תנאי שכר העבודה הבסיסים של התובעת שהם נגזרת באחוזים מהיקף הפרויקט, לא השתנו במרוצת הזמן.

עוד אני קובעת, כי הנתבעת לא ביטאה במפורש הסכמה לשינוי תנאי החוזה לפי שיטת שעות עבודה ולא גזרה תחשיב אחר מהתחשיב המקורי עליו הוסכם בין הצדדים.

יחד עם זאת, הנתבעת יצרה אוירה שעודדה את התובעת להאמין ברצון טוב כלפיה, ובכך ששכרה לא יקופח.

ודוק:

מדובר באוירה ולא בהבטחה שילטונית מחייבת. אוירה כאמור אינה עולה כדי שינוי הסכם מפורש. עם זאת, אוירה כאמור אינה נטולת משמעות כלכלית ואין לבטלה כליל.

התעריף:

התובעת דרשה שינוי תעריף, חישוב לפי שעות. לא זו בלבד אלא שהתובעת טוענת, כי את החישוב לפי השעות אין להחיל לפי התעריף המקובל אצל הנתבעת (הספר הצהוב) אלא לפי תעריף המהנדסים שהוא גבוה יותר ולחילופין, לפי תעריף חשכ"ל, שהוא נמוך יותר מתעריף המהנדסים אך קבוע יותר מתעריף הספר הצהוב.

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

מנגד, דבקה הנתבעת בתעריף המקורי עליו הוסכם, דהיינו הנגזרת באחוזים. בכל מקרה היא טוענת כי גם אם יחושב התעריף לפי שעות, יש לחשבו לפי תעריף הספר הצהוב ולא לפי תעריפים גבוהים יותר.

מצאתי, בפרק הקודם של פסק דין זה, כי לא היתה הבטחה מפורשת של הנתבעת לשינוי שיטת ההתקשרות ומעבר לתשלום שכר לפי שעות עבודה במקום שכר לפי אחוזים.

לכאורה, די בכך כדי לסלק גם את השאלה בנוגע לתעריף. שכן, אם לא הוסכם במפורש על שינוי בסיס השכר ממילא אין מקום לדון בתעריף.

ברם, מסקנתי כי לא היתה הסכמה מפורשת לוותה בהכרה כי הנתבעת או יותר נכון שלוחיה שעבדו בפרויקט מטעמה, יצרו אוירה של הבטחה והתחשבות בצרכיה של התובעת.

הדברים עולים מן העדויות, מן התכתובות שהגישו שני הצדדים ואפילו מכתב ההגנה (סעיפים 61-68).

גם אם לא היתה התחייבות מפורשת בכתב ואפילו התחייבות מפורשת בעל-פה לשינוי שיטת ההתקשרות בדיעבד, ממחיר קבוע עם הצמדה הנגזר באחוזים משווי הפרויקט לשיטת חישוב שכר טירחה לחישוב אחר, הרי בכל זאת יצרו שלוחי הנתבעת תחושה כי תהיה הבנה בנוגע לשכר.

בסופו של דבר, התכחשה הנתבעת לאוירה שנוצרה ועמדה על חישוב דווקני לפי לשונו המקורית של החוזה. דוגמא טובה לכך ניתן למצוא בעדותו של מר דוד ספושניק שהיה במועד הרלוונטי ראש חטיבת התקשרויות מתכננים.

מר ספושניק העיד בעמ' 57 לפרוטוקול ש' 11-1:

"ת:בשבילי זה לא רלוונטי. מה זה מודע? זה לא רלוונטי, מצידי שירשום 10,000 שעות. ההתקשרות מבחינתי היתה לפי אחוזים בעלות הביצוע, לפי הספר הצהוב.

ש.האם ידוע לך שחברת גדיש הודיעה למר לנדן שהיא שואפת לקדם את שינוי שיטת שכ"ט לשימת תשומות ?

ת.מי זה גדיש ? הוא יועץ חיצוני כמוהו, מאיפה הסמכות שלו ?

ש.זו לא חברת ניהול מטעם המדינה?

ת.זו חברה שאין לה שום סמכות אפילו להתקשרות שלהם.

ש.האם ידוע לך שחברת גדיש העבירה לתובעת באמצעות לנדן טפסים שעניינם שינוי שיטת שכ"ט לפי שעות ומר לנדן התבקש למלא את הטפסים הללו ?

ת.לא. אני לא אחראי למה שמחברת גדיש כותבת. אין לי שום אחריות למה שהם כותבים".

אנו רואים בעדות זו התכחשות מוחלטת של העד לאמירות של חברת גדיש.

באופן דווקני ופורמאלי אכן חברת גדיש איננה מזמין העבודה ומשכך, לכאורה, יש הגיון בדברים.

יחד עם זאת יש לזכור, כי התובעת באמצעות מר לנדן עמדה בקשר רציף עם חברת גדיש והיא זו שהיתה המוציאה והמביאה בשם הנתבעת בפרויקט זה.

חברת גדיש ניהלה את הפרויקט עבור הנתבעת וככזו ניהלה גם את הקשר עם התובעת.

התכתובות שהוצגו במסגרת תיק המוצגים, למשל מסמך ת/43 מעידות על רצון טוב כלפי התובעת.

העדויות שהביאה הנתבעת, היו של רס"ן אטיאס, שכאמור נכנס לפרויקט בשלב מאוחר מאוד, ממש על סף פרוץ הסכסוך עם התובעת. לא הובאו עדויות של מי שניהל את הפרויקט לפניו ואולי הכיר יותר את פרטי ההבטחות שניתנו בעבר.

כמו כן הובאה עדותו של מר ספושניק שלא עמד בקשר רציף עם התובעת וכפי שעלה מעדותו אף לא נפגש עם מר לנדן מטעם התובעת לפני הדיונים על השעית התובעת בשנת 2009. עמ' 55 לפרוטוקול ש' 9-1.

מכאן, כי עדי הנתבעת ה"ה ספושניק ואטיאס, שואבים את הידע שלהם על הנעשה בהתקשרות מראשיתה, מכלי שני, קריאת מסמכים וכיוצא בזה. כניסתם לתמונה היתה

בסמוך להתגלעות הסכסוך. הם אינם מכירים באופן אישי את הדינמיקה היום יומית שהיתה בין התובעת לבין נציגיה של הנתבעת, גם בתחום השכר.

הנתבעת עמדה על גרסתה, כי חברת גדיש היא חברת ניהול חיצונית ולכן לא הוזמנו נציגיה להעיד.

גם הקצינים דוידי ושטיין שמילאו בעבר את התפקיד אותו מילא רס"ן אטיאס בזמן פרוץ המשבר בין הצדדים, לא הוזמנו להעיד. לדוגמא הסכם השינויים השני אושר ע"י גיל שטיין קודמו של רס"ן אטיאס בתפקיד. ראו עמ' 47 לפרוטוקול ש' 1.

התוצאה היא, כי עדי הנתבעת שאבו את הידע שלהם בעיקר מהמסמכים.

אכן במסמכים אין הבטחה מפורשת.

מר לנדן העיד מצידו, כי הבין שתהיה הבנה מצד הנתבעת לנסיבות הללו ולכן המשיך בעבודתו בהתאם למשובים שקיבל.

יצוין, כי מר לנדן ניהל חברה מוכרת ומוערכת בתחום הספציפי ולא היתה זו הפעם הראשונה שהוא ביצע עבודות עבור משרד הביטחון.

גם הנתבעת הכירה בכך ששמו של מר לנדן ושל החברה שבבעלותו הולכים לפנייהם בתחום תכנון תאורת מטוסים ותכנון טיסה. עמ' 14 לפרוטוקול ש' 26 עד עמ' 15 ש' 3.

החברה התובעת עבדה בפרויקטים קודמים רבים של חיל האוויר, כמפורט בעדותו עמ' 15 ש' 5-8. כלומר, התובעת הכירה היטב את ההתנהלות מול הנתבעת, על כל גווניה.

בישיבת יום 30.12.13 אמר שם בעמ' 44 ש' 6:

"אני עובד שנים רבות עם חיל האוויר והיה לי מקרה..." בשלב זה נקטע העד.

קטע הפרוטוקול המלא מעיד על טיב התחושה שהוענקה למר לנדן באותה עת:

"ת.... אייל אטיאס ודניאל צדיק הבטיחו כי יתנו לי פיצוי נוסף בנושא ההנחתה הם לא אמרו לי כמה. אני ניגשתי אליהם עם הסברים וכמות השעות שהושקעו עם הצעה.

ש.קצין בחיל האויר, בעל משפחה, למה שהוא יאשר משהו שהוא לא מוסמך לאשר. גם ספוצניק ממשד הביטחון, מכוח מה הם יאשרו משהו שאין להם סמכות ?

ת.אני עובד שנים רבות עם חיל האויר והיה לי מקרה...

ש.אתה אומר שאייל אטיאס הבטיח לך לקבל סוג של פיצוי, אנו יודעים שזה לא במערכת ההסכמים, אני אומרת לך שהוא לא הבטיח לך. למה לו להבטיח משהו שלא בסמכותו והוא לא יכול לעשות ?

ת.אני יכול להציג תכתובות לאחר שאמצא אותם גם עם דניאל צדיק, שהם ביקשו שאציג להם ניירות על מנת שהם ילכו לספוצניק כדי שהוא יוכל לאשר. הם ביקשו ממני שאגיש מסמכים.

ש.לא רק שאין לו מניע שעלול לסכן את מעמדו, הוא גם כתב הפוך, שאין לזה שום תימוכין.

אין לך הסבר למה ? אתה אומר שהתנהל מו"מ אך לא הצחתם.

ת.ניסינו למצוא פתרונות לא מחוץ להסכם לתת פיצוי על עבודות נוספות שעשינו. במסגרת של דברים שמשד הביטחון מקבל אותם לפעמים".

ניתן אפוא לומר, כי התובעת הסתמכה על התחושות שנוצרו אצלה ע"י נציגי הנתבעת. בשים לב לניסיונה הקודם של התובעת עם משרד הביטחון בפרויקטים אחרים ובמקרים בהם היתה הבנה לדרישותיה הכספיות תוך מודעות לאיכות השירות ולמומחיות שלה בתחום, נוצרה אצלה צפיות כי הנתבעת תעריך את עבודתה של התובעת.

גם אם הנתבעת לא נענתה למלוא דרישותיה של התובעת ואישרה רק סכומים חלקיים כתוספת לסכומים שנדרשו על ידה, הרי היתה נכונות מצד הנתבעת לאשר תוספות.

בהסכמי שינויים קודמים אושרו דרישותיה של התובעת ע"י קודמיו של רס"ן אטיאס בתפקיד. נציגי חברת גדיש המפקחת על הפרויקט מטעם הנתבעת, יצרו רושם של הליכה לקראת התובעת ושינוי בסיס ההתקשרות לבסיס שעתה.

התובעת יכולה היתה אפוא להתרשם שגם בהמשך הדרך לא יגרע חלקה ולא תהיה היצמדות דווקנית למתווה החתום. כשם שלאורך כל הדרך אושרו לה תוספות והיתה התחשבות בדרישותיה, גם בהסכם זה, כך יכלה לצפות להמשך שיתוף פעולה גם בעתיד.

צפיותה של התובעת נובעת לא רק מההתנהלות מול הגורמים בשטח ועל בסיס ארועי עבר בפרויקטים אחרים מול משרד הביטחון, אלא גם עם הכרותה את נהלי הנתבעת כאשר על פי ה"ספר הצהוב" סעיפים 4.ד. ו- 7.ג. לפרק 1.4 העוסק ב"תמורה לעבודה הנדסית" ניתן לשנות את שיטת החישוב אשר נקבעה מלכתחילה כחישוב לפי אחוזים לשיטת חישוב שונה.

מהי המשמעות הכלכלית הנובעת להסתמכות הזו של התובעת על האוירה שנוצרה ?

לתובעת היתה צפיות מסוימת. כיצד תתורגם אותה צפיות למשמעות כספית ?

מסקנתי היא כי מאחר והתובעת ציפתה והסתמכה כמפורט לעיל, יש לקבל את דרישותיה הכספיות בתחום חישוב שכר הטירח, אם כי לא באופן המלא הנזכר בכתב התביעה. אך על בסיס הצפיות המינימאלית שהתעוררה באותה עת אצל התובעת, על פי הטופס אותו נדרשה למלא במסגרת נספח ל"א לכתב התביעה.

זהו טופס קביעת תעריף לשעות עבודה בחוזה.

אני מוצאת, כי יש לחשב את השכר של התובעת בהתאם לכיוון אליו פנתה מנקודה זו ואילך.

בהקשר זה של אופן חישוב השכר, יש לפנות בראש ובראשונה לתצהירו של מר לנדן מנהל התובעת. מר לנדן טען, כי התובעת השקיעה בעבודה היקף אדיר של שעות עבודה, כאשר מנגד עלויות הפרויקט לא היו כפי שצפתה - רכישות ציוד מוזל וכיוצא בזה.

בפרק ט' לתצהירו סעיף 51, טוען מר לנדן, כי התובעת השקיעה בפרויקט זה 6,694 שעות עבודה הנדסיות בפילוח לפי עובדים מסוג יועץ בכיר / עובדים מסוג אקדמאי בכיר / עובדים מסוג אקדמאי זוטור.

בתחשיב שערך בתצהירו הוא מציע מספר חלופות של שכר:

שכר ראוי בהתאם לתעריף ארגון המהנדסים והאדריכלים העצמאיים - בסך של 2,852,280 ₪ ובהתאם לתעריף חשכ"ל סך של 1,408,070 ש"ח.

מן הסכומים הללו הוא מבקש לקזז תקבולים בסך של 786,797 ₪ אשר שולמו ע"י הנתבעת בגין הפרויקט במהלך התקופה הרלוונטית לתביעה. ראו סעיפים 52-56 לתצהירו.

כאמור, התובעת הגישה חוות דעת מומחה מטעמה של מר דוד בר-עקיבא אליה התייחסתי לעיל ואשר תומכת בגרסה שהציג מר לנדן בתצהירו במישור זה.

דומה, כי הסכומים בהם נוקבת התובעת מפי מר לנדן, הם סכומים מופרזים.

בשים לב לכך שהתובעת עצמה העריכה את היקף החוזה בעת חתימתו בסכום של 1,000,000 ₪ לכל העבודה וכאשר מתוך סכום זה שולם סך של 786,797 ₪ הרי הדרישות הכספיות לסכום של כמעט פי שלושה - היא גבוהה ביותר.

התובעת עצמה ציינה, כי בעת חתימת החוזה סברה שהערכת השכר תיגזר לפי 4,000 שעות לכל היותר ולא כפי שהיא דורשת כיום.

אני שוללת את עמדת התובעת כביכול היא זכאית לחשב שכר טירחה שעתי בהתאם לתעריף ארגון המהנדסים והאדריכלים העצמאיים.

בשום נתון מנתוני החוזה הספציפי שהובאו לפני, לא עלה כי מדובר בהתקשרות של השוק החופשי המצדיקה פסיקת שכר לפי תעריף ארגון המהנדסים והאדריכלים העצמאיים.

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

מעבר לכך, גם היקפו של הפרויקט כפי שהוערך מלכתחילה ע"י שני הצדדים לרבות התובעת, לא נשא רכיב של התקשרות המחושבת לפי תעריף גבוה זה.

זאת ועוד, דיווחי שעות העבודה שהגישה התובעת לנתבעת באמצעות מר בן-חור נציג גדיש, במסמך שצורף כנספח ל"א לתצהיר מר לנדן וכן הסכם השינויים השלישי שלא אושר בסופו של דבר ע"י התובעת, לא הכיל סכומים בערכים כאלה.

משכך, דומה כי הדרישה הגבוהה לשכר שעתי בערכים כאלה, אינה עולה בקנה אחד עם הצפי של שני הצדדים ואני דוחה אותה בזאת.

אשר לחישוב השכר לפי שכר חשכ"ל - גם שכר זה הגם שהוא מאוזן יותר מהשכר שנקבה בו התובעת על פי תעריף ארגון המהנדסים והאדריכלים העצמאיים, הוא עדיין גבוה מהשכר המקובל בחוזים מסוג זה.

התובעת אומנם מדגישה כי חישוב השכר לפי תעריף חשכ"ל הוא התעריף עליו מתבססות כ-75% מכלל עבודות התכנון בארץ (סעיף 53 לתצהירו של מר לנדן) אולם לא זה היה חישוב השכר השעתי שהיווה את הבסיס לפרויקט זה.

כאשר התובעת קיבלה שכר עבור עבודות שינויים שביצעה בפרויקט (למשל כמפורט בסעיף 15 לתצהירו של רס"ן אטיאס) היא קיבלה את השכר באישור פרטני ונפרד לכל פעולה ופעולה. החישוב לא היה שעתי.

ההערכה של מר לנדן בשם התובעת עבור היקף שעות העבודה שהושקעה בפרויקט בסופו של דבר בשיעור של 6,694 שעות במקום 4,000 שעות אמינה ומקובלת עלי.

מר לנדן העיד, ואני מאמינה, כי כל אחד מאנשי משרדו ערך חישוב שעתי מדוקדק בגין כל שעה שהשקיע בפרויקט זה ודיווח על כך בזמן אמת.

אמינותו של מר לנדן לא קועקעה בעניין זה. הנתבעת לא תקפה את החישוב שהציג עבור השעות שלטענתו השקיעה התובעת בפרויקט. כל שטענה הנתבעת הוא שאין מקום כלל לחישוב שעתי משום שבסיס ההתקשרות היה שונה.

בעריכת התחשיב אם ניקח בחשבון כי עבור 4,000 שעות עבודה קיבלה התובעת כטענתה סך של 786,797 ₪ הרי עבור 6,694 שעות, דהיינו תוספת של כ- 2,700 שעות זכאית התובעת לקבל סכום נוסף של 531,088 ₪.

יחד עם זאת יש לקחת בחשבון כי התובעת לא השלימה את העבודה בפרויקט ולא ביצעה את הפיקוח העליון שהיתה מחויבת לו על פי ההסכם המקורי בין הצדדים. האם היתה זו, כטענת התובעת, התנהלות מוצדקת מצדה, על רקע סירובה של הנתבעת להשלים את שכר טירחתה כפי שדרשה ?

או שמא היתה זו התנהלות פראית מצידה שננקטה באופן חד צדדי כטענת הנתבעת ?
לכך אתייחס בפרק נפרד.

כך או כך, לעובדה שהתובעת נמנעה מהשלמת הפיקוח העליון בחוזה צריכה להיות משמעות כלכלית בתשלום שכר הטירחה. שעות העבודה הרבות שהשקיעה התובעת בפרויקט אינן מספיקות, אם הפיקוח העליון הועבר לידיים אחרות. ברי כי במקרה זה הפיקוח העליון יבוצע ע"י קבלן שידרוש סכום אחר וגבוה יותר מקבלן שביצע את הפרויקט כולו.

גם אם התובעת, כטענתה, ביצעה העברת תפקיד מסודרת למהנדס ניב רייס שנבחר ע"י הנתבעת להשלים את הפיקוח העליון ואפילו ייעצה לו באופן לא רשמי לגבי בעיות שלא נפתרו, עדיין אין לראות זאת כהשלמת חבותה הראשונית כלפי הנתבעת.

דבר זה צריך למצוא ביטוי כלכלי.

בנסיבות ענייננו ובשים לב לכך שהחוזה המקורי בין הצדדים היה אמור לעמוד על סכום כולל של כמיליון ₪, הרי גם אם היקפו צמח מה במרוצת הזמן נראה על בסיס חישובי השעות והערכות

הסכומים שהגישה התובעת לנתבעת, כי יש מקום להשלים לתובעת כמחצית מסכום דרישתה המינימאלי בכתב תביעה זה, דהיינו סך של 350,000 ₪.

במקרה זה גם תהיה הלימה בין השכר הסופי שישולם לתובעת לבין הערכה המקורית של שני הצדדים, בעיקור הרכיבים של הגדלת היקף החוזה, מצד אחד ואי ביצוע הפיקוח העליון ע"י התובעת מצד שני.

הוזלת עלות הפרויקט:

עתה אתייחס לטענת התובעת, כי הנתבעת הוזילה את עלות הפרויקט באופנים שונים ובכך פגעה בהיקף שכרה המשוער.

ההתייחסות נעשית בשולי הדברים, שכן כבר קבעתי שיש מקום לשנות ולשערך את השכר שאושר לתובעת עד כה.

ברם, פטור מלא כלום אי אפשר. חשוב לבחון את טענות התובעת לגופן במישור זה.

התובעת טוענת כי הנתבעת הפחיתה את עלות הפרויקט באמצעים הנוגדים את ההסכם ואת הכוונה המקורית שעמדה בבסיסו.

למשל בסעיף 27 לתצהירו של מר לנדן :

"ערך הפרויקט, ממנו נגזר שכר הטירחה של התובעת, אך ננגס באופן משמעותי ע"י הנתבעת, אשר הפרה את התחייבותה לספק ציוד סטנדרטי, רשום, מוכר, מאושר ומקוטלג כמלאי רישוי של חיל האוויר ופעלה לאספקת ציוד חלופי (וזול) אשר הצריך הערכות תכנונית מיוחדת כנחזה מסעיף 24.7 לעיל. כמו כן פעלה הנתבעת בחוסר תום לב, כאשר חישבה את ערך הציוד במחצית מערכו בפועל (הגם שמרבית הציוד נרכש

בפועל לפי מחירי היצף) והכל מתוך כוונה להוריד את בסיס חישוב שכר התכנון של הנתבעת ובכך לקפח את זכויותיה בניגוד למוסכם עימה".

התובעת גרסה, כי בתחילת ההתקשרות סוכם ע"י הצדדים שהציוד לפרויקט ירכש מתוך הציוד הסטנדרטי כמפורט בספר הצהוב.

לשיטתה, הנתבעת הפרה התחייבותה זו ופעלה לאספקת ציוד חלופי זול יותר, שעיכב את הפרויקט, ובעיקר את תמורתו ופגע באומדן הראשוני שערך מר לנדן.

עוד הלינה התובעת על כך שהנתבעת יצרה כמה מחדלים שפגעו בהתנהלות העבודות והצריכו מהתובעת מאמצים מיוחדים שעבורם לא תוגמלה.

המחדלים הנטענים הם כדלקמן:

הנתבעת עיכבה את מועדי הביצוע של העבודות;

הנתבעת דרשה מהתובעת לבצע עבודות נוספות עבור חמישה מכרזים ולא עבור שלושה מכרזים כפי שנדרש תחילה;

הנתבעת העסיקה קבלני משנה לא ידועים ולא מקצועיים שהצריכו עבודה נוספת מאת התובעת;

התובעת נדרשה להטמיע מידע GIS לצורך תחזוקת המערכות בעתיד, דבר שלא נכלל בהסכם המקורי;

הנתבעת החילה שינויים בתכנון כתוצאה משינויי האפיון;

התובעת נדרשה לספק לנתבעת ייעוץ בנושאי תכנון מערכות עזרי ניווט, נחיתת מכשירים וציוד מטרולוגי;

הנתבעת התנהלה ברשלנות בניהול הפרויקט, כך למשל כשלה בתיאור מערכות ואי התאמות בתפרים בין המתכננים;

התובעת מבקשת להסיק מכל זה כי הנתבעת התנהלה ברשלנות שהסבה לתובעת הוצאות כבדות אשר לא נצפו ואף לא ניתן היה לצפותם בשלב ההתקשרות.

התובעת גורסת, כי אילו כל הדברים הללו היו ידועים לה מראש, היא לא היתה מסכימה לתנאי ההסכם המקורי.

הנתבעת מצידה מכחישה את טענות התובעת. לגרסת הנתבעת היא פעלה ביושר, בהגינות ובתום לב כפי שמתחייב מרשות ציבורית. בסוגית רכישת הציוד בפרויקט טענה הנתבעת, כי רכשה את הציוד באמצעות מכרז כמתחייב. הרכישה במכרז הביאה בסופו של דבר לחיסכון עצום לטובת קופת המדינה בסך של כ- 3.5 מיליון ₪ בהשוואה לאומדן ההתחלתי של הציוד.

אין המדובר בציוד פגום או פחות בטיבו. כל הציוד שנרכש בפרויקט נבחן ואושר ע"י התובעת עצמה במסגרת הליך הקבלה של הציוד עם הגעתו לישראל.

האיפיון המבצעי וההנדסי היה מלא. לפיכך טענת התובעת, כביכול ההתחייבות הראשונית היתה לרכוש ציוד סטנדרטי של חיל האוויר, אינה יכולה לעמוד.

פיצול המכרזים לא היה פיצול יתר, אלא הביא לחיסכון כספי אדיר לקופת המדינה.

בנוגע לרכיב זה של הציוד אשר נרכש אומר, כי אכן אין לראות דופי בהתנהלות הנתבעת שפעלה לרכוש ציוד דרך שיטת המכרזים ובכך הוזילה את העלויות.

הנתבעת פרסמה מכרזים כנדרש ממנה כרשות ציבורית.

ודאי שאין לבוא עמה חשבון, על כך שבחרה לקנות את הציוד לאחר שהמוכר עמד במלוא תנאי המכרז.

התובעת כגורם חיצוני, אינה יכולה להכתיב לנתבעת את הגורם ממנו תרכוש את הציוד.

התובעת אף אינה יכולה להלין על הנתבעת, שבחרה לרכוש ציוד במחיר אטרקטיבי לעומת מחיר גבוה.

עם זאת, בפרשה זו יש משום אינדיקציה לחוסר התאמת הציפיות בין הצדדים.

התובעת ביססה את ההערכה שלה על הרווח שתגזור מהפרויקט מתוך נקודת מוצא שיירכש ציוד במחיר יקר יותר. משנתבדה הדבר, ביקשה התובעת לבצע תיאום ציפיות.

בקשה זו של התובעת הינה לגיטימית. יש לקחת בחשבון כי המחיר שנקבע נגזר משווי הפרויקט כולו.

הנתבעת ידעה, או שהיה עליה לדעת זאת.

כאשר הנתבעת מוזילה את מחיר הפרויקט ע"י רכישת ציוד זול מהצפוי, היא אמורה להבין כי התובעת תהיה זכאית להשלמת שכרה באופנים אחרים.

אני סבורה, כי זו אחת הסיבות לכך שנוצרה אותה אוירה של הבטחות לשינוי שיטת החישוב של שכר התובעת עליה עמדתי בפרק הקודם ובגינה ראיתי לנכון לפסוק לתובעת פיצוי שעתי בגין 6,694 שהשקיעה בפרויקט.

אשר ליתר טענות התובעת בפרק זה בדבר כשלים בניהול הפרויקט כמפורט לעיל, טענות אלה אני דוחה.

הפרויקט היה מבוקר ומפוקח לאורך כל הדרך, גם ע"י חברת הניהול החיצונית גדיש וגם ע"י אנשי חיל האוויר. הצדדים היו ערים לתפעול הפרויקט מכל זוויותיו. התובעת הגישה חשבונות מעת לעת ואלה נבחנו כאשר המגיע לתובעת אושר כדין והובא לידיעתה.

הנתבעת ליוותה את ניהול הפרויקט לפי הצרכים ובפיקוח הולם. תלונותיה של התובעת שהתעוררו בדיעבד לאחר שלא קיבלה את השכר הראוי בעיניה, אינן משכנעות.

התובעת לא הסבירה, מדוע לא הלינה על כל התקלות הנטענות הללו בזמן אמת.

מדוע כבשה את טענותיה רק לשלב הסכסוך בין הצדדים ?

מעבר לכך כל טענותיה של התובעת במישורים אלה הן טענות כלליות כגון: "קבלן משנה גרוע".

התובעת לא יצקה לטענה הזו ולא לטענות דומות אחרות שהעלתה תוכן מעשי. היא לא הסבירה כיצד באה לידי ביטוי ההתנהלות הגרועה הנטענת של הקבלן.

טענות אלה אותן כבשה התובעת בחובה במהלך ניהול הפרויקט והעבודה המשותפת, המועלות רק עתה עם פרוץ הסכסוך ואף זאת בצורה של סיסמאות ללא פירוט, אינן לגיטימיות בעיני ונדחות בזה.

באופן דומה, טענות התובעת כי ביצעה עבודות נוספות מעבר למה שהתחייבה בפרויקט, אשר זכאיות לתיגמול נפרד הן טענות שאינן עולות בקנה אחד עם העובדה שכל עבודה אותה ביצעה התובעת בפרויקט, נעשתה בפיקוח הנתבעת ו/או החברה החיצונית מטעמה.

כל עבודה נוספת שהתובעת סברה כי היא זכאית לקבל תגמול בגינה הוגשה לעיון הנתבעת באמצעות חשבון שנבדק ע"י המפקחים בפרויקט. סעיפים מסוימים אושרו וסעיפים אחרים נדחו. הכל היה מבוקר ומפוקח, כאשר לתובעת ניתנה הזדמנות להשיג על העדר אישור רכיב מסוים בזמן אמת.

אין מקום לשוב ולמחזר טענות שנדחו ע"י הפיקוח על הפרויקט בזמנו, או דרישות כספיות שכלל לא הועלו לפני הפיקוח על הפרויקט בזמן אמת, בכתב תביעה זה.

לסיכום פרק זה:

טענות התובעת בדבר רכישת ציוד מוזל רלוונטיות לצורך דיון בטענתה כי שכר הטרחה אותו ציפתה לקבל עבור הפרויקט, היה גבוה מזה ששולם לה בפועל.

אני קובעת, כי הנתבעת ידעה, או היה עליה לדעת על צפיות זו, וזו אינדיקציה נוספת לכך שהתובעת זכאית להגדלת שכר טירחתה בשיעור מסוים, אותו קבעתי לזכותה בפרק הקודם בסך כולל של 350,000 ₪.

טענות התובעת להתנהלות גרועה ורשלנות של הנתבעת בניהול הפרויקט כולו באופן שהגדיל את טרחתה של התובעת באופן בלתי סביר, נדחות בזה. כן נדחות הטענות לתוספת שכר טירחה בגין טענה לעבודות מעבר להיקף הפרויקט.

חזרה מקפח, האומנם?

התובעת העלתה בתביעתה טענה, כי הסכם ההתקשרות בינה לבין הנתבעת הוא למעשה חוזה מקפח ועל כן דינו להתבטל מכל וכל.

התובעת טענה, כי החוזה מקפח כהגדרתו בחוק החוזים האחידים התשמ"ג-1982.

לטענתה, הנתבעת מבקשת להחיל על התובעת הסכם דרקוני ללא כל אפשרות לתבוע את התאמת שכר טירחתה למציאות בשטח. הסכם כזה מגן על האינטרסים של הנתבעת בלבד בצורה בלתי מידתית ומהווה ניצול לא ראוי של חוסר השוויון המובנה בין הצדדים. ראו סעיפים 39-42 לתצהירו של מר לנדן.

טענה זו נשללה מכל וכל ע"י הנתבעת.

הנתבעת טענה כי החוזה איננו חוזה אחיד מקפח וכי לא חלים עליו כללי החוזים האחידים.

אכן, כללי החוזים האחידים כפי שנקבעו בחקיקה ובפסיקה, אינם הולמים את ענייננו.

החוזה בענייננו מעצם טיבו וטבעו איננו חוזה אחיד. זהו חוזה שנערך במיוחד לצורך מטרה ספציפית ותנאיו סוכמו באופן פרטני בין התובעת לבין הנתבעת.

מהו חוזה אחיד ?

בחוק החוזים האחידים סעיף 2, מצויה ההגדרה: "חוזה אחיד נוסח של חוזה שתנאיו, כולם או מקצתם, נקבעו מראש בידי צד אחד כדי שישמשו תנאים לחוזים רבים בינו לבין אנשים בלתי מסוימים במספרם או בזהותם;".

על מנת שהחוזה יוכר כאחיד יש להוכיח כמה אלמנטים:

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

1. כי מדובר בחוזה אכיף.

2. כי החוזה נוסח בידי צד אחד בלבד ולצד שכנגד לא ניתנה אפשרות לנהל מו"מ לגבי הסעיפים המופיעים בו.

3. החוזה העומד לדיון הינו חוזה המהווה בסיס לחוזים רבים עם גורמים שונים.

4. קהל המתקשרים בחוזה האחיד אינם אנשים ספציפיים. כלומר קהל רחב של אנשים שלא ניתן לזהותו במדויק.

כלומר, חוזה אחיד הוא חוזה סטנסיל שתנאיו מוכתבים מראש ואין אפשרות להתנות עליו, המכוון לציבור רחב של אנשים ולא למתקשר ספציפי.

לא כזה הוא החוזה נשוא ההליך שלפני.

זהו חוזה שלקראת כריתתו נוהל מו"מ פרטני בין הצדדים.

זאת ועוד, התובעת עצמה היא שניסחה את תחשיב העלויות של הפרויקט ממנו היה אמור להיגזר שכר טירחתה.

הצדדים אף ערכו בקרה של החוזה באמצעות הסכמי השינויים 1-2.

כלומר, הצדדים בדקו והידקו את תנאי החוזה בהתאם למציאות בשטח. קולה של התובעת נשמע היטב בשלב כריתת החוזה, בעיצוב תנאיו ובסכומים שהוגדרו בו.

בנסיבות אלה, העלאת טענה כביכול החוזה הוא חוזה אחיד ולכן מקפח, היא טענה שאינה מתיישבת עם עובדות המקרה.

בנוף, הסנקציה המתבקשת בחוזה אחיד מקפח היא ביטול החוזה. טענה כזו ניתן להעלות בנקודת זמן הקרובה לזמן הכריתה.

כיום, לאחר שהחוזה כבר בוצע ברובו הגדול ע"י התובעת ואף שולמו במסגרתו סכומים נכבדים לתובעת ע"י הנתבעת, הכרזה על בטלותו איננה ריאלית.

לכל היותר ניתן לומר כי הצדדים ובעיקר התובעת לא צפו בעת כריתת החוזה נסיבות מסוימות כמו הציוד הפחות יקר, הקצאת שעות העבודה הרבות, וכו'.

על כך אני מוצאת לנכון כפי שציינתי לעיל, לבצע התאמות שכר.

אולם, אין בכך כדי לומר שהחוזה מראשית כריתתו היה מקפח.

עוד אומר, כי אני שוללת גם את טענת הנתבעת כביכול מדובר כאן בטעות בכדאיות העיסקה. זו אינה טעות בכדאיות העיסקה משום שמלכתחילה שני הצדדים צפו תמורה מסוימת עבור עבודה מסוימת.

המצב בשטח הוביל לשינויים בהיקף העבודה ובהיקף העלויות ויש לבצע התאמות כדי לסנכרן בין הצפיות לבין התוצאה. הא ותו לא.

מכל המקובץ לעיל, אני קובעת כי החוזה איננו חוזה אחיד כקבוע בחוק החוזים האחידים ודוחה את טענת התובעת בדבר היות החוזה מקפח ובטל.

ועדת ההשעיה ומשמעותה:

רכיב נוסף בהליך הנוכחי עליו יש לתת את הדעת, הוא העמדת התובעת לפני ועדת השעיה של משרד הביטחון.

התובעת אשר לא קיבלה את המגיע לה לדעתה, סיימה באופן חד צדדי את עבודתה בפרויקט.

מר לנדן מפרט בסעיף 20 לתצהירו:

"בשל הפרות הנתבעת את ההסכם וההפסדים הכבדים שנגרמו לה עקב כך – הינה נאלצת להפסיק את עבודתה בפרויקט, עד אשר יוסדר פיצוי בגין נזקיה, ועד אשר תשולם לה יתרת התשלום בגין העבודה הרבה אשר בוצעה על ידה".

מר לנדן טען עוד, כי למרות סיום העבודה בפרויקט המשיך לסייע בשאלות מקצועיות נחוצות מתוך אכפתיות ורצון טוב.

עוד טען, כי ביצע העברה מסודרת של הפרויקט למחליף, המהנדס ניב רייס, שנבחר ע"י משרד הביטחון.

כאסמכתאות להמשך שיתוף הפעולה מטעם התובעת ומטעמו הוא מצרף את נספחים ת/18 ו- ת/19 לתצהירו.

ההתקשרות בין התובעת לבין הנתבעת הופסקה רישמית ביום 20.12.07.

ביום 12.2.08 התקיים דיון בפורום של נציגי הנתבעת בלבד, ללא זימון נציג התובעת ותכליתו העמדת התובעת להשעיה והוצאתם ממאגר המתכננים המוכרים ע"י משרד הביטחון.

הליכי ההשעיה הללו נמשכו ובהמשך זומנו גם נציגי התובעת לדיון בוועדת ההשעיה. ראו נספחים ת/23 ו- ת/24 לתצהירו של מר לנדן.

לטענת מר לנדן, אין ולא היו עוררין על האיכות המקצועית המשובחת של עבודת התובעת. דבר שמצא ביטוי גם בפרוטוקולים של וועדות ההשעיה. למשל – ת/22.

אלא העמדת התובעת לוועדת ההשעיה וגריעתה בעקבות המסקנות מרשימת המתכננים המוכרים ע"י הנתבעת ולו לתקופה חלקית, נבעה מתוך נקמנות גרידא לאחר שהתובעת סרבה לוותר על דרישותיה הכספיות. ראו סעיף 23 לתצהירו.

רס"ן אטיאס מצידו הציב גרסה שונה לחלוטין וגרס, כי העמדת התובעת לוועדת ההשעיה נבעה מתוך שיקול מקצועי גרידא ולא מתוך כוונה פסולה.

ראו סעיף 58 לתצהירו, שם טען:

"התובעת הפסיקה למלא את חלקה בחוזה וסיפקה שירותי פיקוח בפרויקט באופן חלקי בלבד וזאת חרף פניות חוזרות ונשנות מצדנו למר לנדן. כפי שציינתי בתצהירי זה לעיל, משך תקופה של 6 חודשים בה התקיימה עבודה רציפה בפרויקט באחריות התובעת, ביקר מר לנדן פעמיים בלבד באתר פרויקט המסלולים וההרחבות כאשר בפרויקט ההתקנות לא ביקר כלל ולמעשה לא סיפק שירותי פיקוח עליון".

ראוי לציין, כי נושא זה הועלה ע"י התובעת אגב אורחא. ברשימת הסעדים המפורטים בכתב התביעה היא לא העלתה דרישה כספית בגין העמדתה לוועדת ההשעיה.

נושא זה מועלה ע"י התובעת על מנת לתמוך בגרסתה, כי התנהלות הנתבעת כלפיה לא היתה נקיה משיקולים זרים.

שמעתי עדויות שני הצדדים בעניין זה ועיינתי בפרוטוקולים של וועדות ההשעיה, ככל שאלה הוגשו לעיוני.

הואיל ונושא ועדת ההשעיה עלה באופן צדדי לסכסוך הכספי המהותי בתיק, לא אכריע בו לגופו. כל שאומר הוא כי אין ספק שהתגלע סכסוך כספי בין הצדדים. דרישותיה הכספיות של התובעת, אשר אותן מצאתי מוצדקות בחלקן בפסק דין זה, נשללו ע"י הנתבעת. משכך, עלתה ההתקשרות על שרטון. התובעת הודיעה על הפסקת עבודתה והנתבעת הסכימה לכך. הפסקת העבודה נעשתה בישורת האחרונה, בשלב הפיקוח.

אין בכך כדי לגרוע מזכאותה של התובעת לקבל שכר על העבודה שביצעה.

כמו כן, ראינו כי גם נציגיה של הנתבעת לא חלקו על הרמה המקצועית הגבוהה מאד בה ביצעה התובעת את עבודתה עד לשלב בו פרשה עקב המחלוקת הכספית.

האם בנסיבות אלה היה מקום להעמיד את התובעת לפני וועדת השעיה ?

יש פנים לכאן ולכאן.

מחד גיסא, אפשר להבין את עמדת התובעת, מקצוענית בתחומה שביצעה עבודה ללא דופי ובסופו של יום לא תוגמלה בהתאם.

מאידך גיסא, אפשר להבין את עמדת הנתבעת, שחפצה כי הפרויקט יושלם במלואו ע"י התובעת ומשזו הפסיקה את פעילותה טרם השלמת הפרויקט, ראתה לנכון לנקוט באמצעים.

אילו היינו נדרשים להניח את שתי העמדות על כפות המאזניים, דומני, כי הכף היתה נוטה לכיוון עמדת התובעת הואיל ונמצא כי אכן לא תוגמלה כדבעי על העבודה שביצעה עד כה וכן כי העבודה שבוצעה עד כה היתה ללא דופי.

קביעה זו היא אגב אורחא, רק מן התמונה שנפרשה לעיני ללא התמקדות עד תום בדיוני וועדת השעיה, ומבלי שבקביעה זו יש משום הענקת סעד כספי לתובעת.

סיכום:

מן המקובץ לעיל, אני קובעת כדלקמן:

התביעה מתקבלת בחלקה.

אני מוצאת, כי התובעת היתה זכאית להגדלת שכר הטירחה בנסיבות שפורטו בתביעתה, אם כי באופן חלקי ולא במלוא הסכום הנדרש על ידה.

אני מחייבת את הנתבעת לשלם לתובעת סך של 350,000 ₪ כאשר סכום זה צמוד למדד ונושא ריבית כחוק מיום הגשת התביעה 22.11.10 ועד לתשלום המלא בפועל.

כן תשא הנתבעת בתשלום אגרות משפט א' וב' כערכן ביום תשלומן ובשכר טירחת עו"ד התובעת בסך של 35,000 ₪ צמוד למדד ונושא ריבית כחוק מהיום ועד לתשלום המלא בפועל.

ניתן היום, כ"ב שבט תשע"ה, 11 פברואר 2015, בהעדר הצדדים.

נועה גרוסמן, שופטת

סגנית נשיא